

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Bursalı İffet Dîvânı

Mùellifi: Seyyid Mehmed Emin

Hazırlayan: Mehmet Arslan

Yayın Yılı: 2018

ISBN: 978-975-17-4080-9

Ana Yayın Numarası: 3611

Kùltür Eserleri Dizisi- 599

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

BURSALI İFFET

DİVAN

**Hazırlayan
Dr. Mehmet ARSLAN**

**Ankara
2018**

BURSALI İFFET'İN HAYATI

Şiirlerinde "İffet" mahlasını kullanan şairin asıl adı "Seyyid Mehmed Emin"dir. Bursa'da doğmuştur. Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Hacı Şerif Ağa-zâde olarak tanınmaktadır. Bursa'da Emir Hanı'nda ticaretle uğraşan, kumaşçılık yapan Hacı Şerif Ağa'nın oğludur. Babasının "Hacı Şerif Ağa" olduğu konusunda bütün kaynaklar birleşirken Tuhfe-i Nâilî, babasının adını "Ali" olarak vermektedir.

Belli bir yaşa geldikten sonra tahsile meylederek çevresinde bulunan bilginlerin meclislerine devam etmiş ve zamanı için gerekli olan bilgileri almıştır. Farsça'yı Nakşbendî şeyhlerinden Şeyh Ali Behcet Efendi ve Çelebi Sultan Mehmed Han Medresesi'nde bulunan Hacı Alî Sıddîk Baba Efendi'den öğrenmiştir. Daha sonra müderrislik sınıfına geçmiş ve 1234 (1818) yılında ibtidâ-i hâriç rütbesiyle Zeyniye medresesinde göreve başlamıştır. Umûr-ı dâhiliyye nâzırı Pertev Paşa'nın rica ve iltimasıyla 1251 (1835) tarihinde kendisine Mûsıla-i Süleymâniye rütbesiyle Ferâizî-zâde Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi mahlûlünden İnegöl'de bulunan İshak Paşa Medresesi verilerek derecesi yükseltilmiştir. Bu görevde iken hastalanmış ve 1256 (1840) senesinin rebî'ul-âhir ayında vefat etmiştir. Pınarbaşı Mezarlığı'nda babasının ve küçük kardeşi mîzân-ı harîr kâtibi Şerif Efendi'nin yakınına defnedilmiştir. "Osmanlı Müellifleri" kabri için "Mevlevî-hâne ile Hindîler Dergahı arasındadır" diyor.

Vefat tarihini diğer bütün kaynaklar 1258 (1842) olarak verdikleri halde "Gülzâr-ı İrfân" 1256 (1840) olarak vermektedir ki doğrusu da budur. Çünkü 1257 (1841) tarihinde basılan divanı'nda şairden "merhum" olarak bahsedilmektedir. Ayrıca divanında bulunan tarih manzumelerinin en sonuncusu 1255 (1839) tarihini taşımaktadır ki bu da 1256 (1840) yılında vefat ettiğinin bir ipucu olabilir. Şairin doğum tarihini bilemediğimiz için kaç yaşında vefat ettiğini de bilemiyoruz. Ancak yazdığı ilk tarih manzumesinin 1217 tarihini vermesinden dolayı 55-60 yaşlarında vefat ettiğini tahmin edebiliriz.

Zamanına göre varlıklı ve maddi sıkıntısı olmayan bir aileden geldiğini tahmin ettiğimiz İffet'in, önceleri zengin ve müreffeh bir hayat sürerken, hayatının bir döneminde belki de son dönemlerinde bazı maddi ve manevi sıkıntılar yaşadığını hissediyoruz. Belki de dostlarından ve aile çevresinden kaynaklanan bu sıkıntılar onun maddi anlamda zorluklar yaşamasına neden olmuştur. Bu durumu diğer kaynaklar belirtmemiş olmasına rağmen Gülzâr-ı İrfân şu cümlelerle ifade ediyor:

"Nice şuhûr u sâl gınâ-i hâl ile müreffehü'l-bâl iken, hayli zamân çille-i teng-destî ile perîşânü'l-hâl olduğundan mâ-adâ, düşmen-i ehl-i dil olan sipihr-i gaddâr beyyinesinden her ân gördüğü sûret-i cevri ü sitem ve her bâr yâr-ı gârî eczâ-i yedinden bulunan derd ü elem ve bi-hikmet-i Hudâ sâkî-i devrân elinden içdiği bâde-i endûh u gam idi."

Şairimiz İffet Efendi Nakşbendî ve Mevlevî tarikatına ilgi duyar. Bir müddet irşad için Bursa'da bulunan ve daha sonra Üsküdar Selîmiyye Dergahı'nda şeyhlik yapan ve türbesi de Selîmiyye Dergahı'nda bulunan Nakşbendî şeyhlerinin büyüklerinden Behcet Ali Efendi'nin müridi olmuştur. Behcet Ali Efendi Bursa'da bulunduğu sırada İffet Efendi onun müridi olmakla kalmamış aynı zamanda ondan bazı maddi ve manevi ilimler de tahsil etmiştir.

Müderislik yaptığı sırada özel olarak da ilim ve kemal heveslilerine Arapça ve Farsça dersleri veren İffet Efendi bu arada şiir yazmaktan da geri durmamıştır. Tezkireler ve hakkında bilgi veren kaynaklar İffet'in şiirleri ve şairliği hakkında olumlu ve yüceltici cümleler kullanıyor.

Fatin, "Zâhir ü bâtını ma'mûr bir şâ'ir-i ma'ârif-mevfûr olup, eş'ârı âşıkâne ve üstâdâne vâki' olmuştur." diyor.

Gülzâr-ı İrfân'da ise şu ifadeler kullanılıyor: "Muktezâ-yı tab'-ı belâgat-şi'ârî silk-i nazma keşîde ve terkîm eylediği le'âlî-i girân-kadr eş'ârı, mânend-i ruh-ı zîbâ-yı dilberân-ı meh-veşân, makbûl-i sühan-verân ve manzûr-ı çeşm-i hüner-mendân olmuş idi."

Gülzâr-ı İrfân biraz aşağıda İffet'in şairliğiyle beraber şahsiyeti ve tabiatı hakkında da şu değerlendirmeleri yapıyor hatta onu devrinde "re'îsü's-şu'arâ" olarak nitelemek "sezâ vü lâyıkdır" diyor: "İrfân u hüner ile meşhûr, hoş-sohbet, yârân u ahıbbâ ile âmîzîş ü ülfetde, celâlî-tabî'at, şâ'ir-i âteş-zebân u mu'ciz-beyân, sühan-verân-ı asrına fâ'ik, re'îsü's-şu'arâ dinmege sezâ vü lâyıkdır...".

Osmanlı Müellifleri ise sadece şu değerlendirmeleri yapıyor: "Hoş-gûyân-ı şu'arâdan olup...", "Eş'ârından nu'ût u kasâ'idî latîfdır. Kasâ'idinde Nef'î'yi taklîd itmege çalışdığı anlaşılır".

İffet'in öğrencilerinden olan ve İffet'in vefatından sonra onun şiirlerini toplayarak divanını tertip eden Es-seyyid Osman İzzet de şair hakkında şu güzel cümleleri kullanıyor: "Tesâbük-nümâ-yı şu'arâ-yı eslâf ve etvâr-ı eş'ârda sebak-âmûz-ı ahlâf, bir zât-ı lâ-kayd-simât olup...".

Gülzâr-ı İrfân'ın "Hoş-sohbet, yârân u ahıbbâ ile âmîzîş ü ülfetde, celâlî-tabî'at, şâ'ir-i âteş-zebân" olarak nitelediği İffet için Fatin de sanki bu değerlendirmelere katılarak, hezl ve mizaha biraz meyli olduğunu söylüyor ve Şeyh Emin Zâik için İffet'in söylediği bir beyitten yola çıkarak onun hezl ve mizah yönünü vurguluyor: "Hezl ve mizâha ba'zı mertebe meyl ü ragbeti olmak hasebiyle sâlifü't-terceme Şeyh Zâ'ik Efendi'nin hakkında alâ-tarîki'l-latîfe işbu beyt-i latîfî nazm u inşâd eylemiştir.

"Şeyh Emîn'i müslimân olsun derim meşreb bu ya
Ben zemîni âsumân olsun derim meşreb bu ya"

Beyt-i mezkûr, kemâl-i kinâye vü mübâlagayı şâmil olarak sihr-i helâl nev'inden ve sehl-i mümteni' cinsinden olduğu vâreste-i beyân u işâretidir".

Vasfî Mahir Kocatürk ise "Türk Edebiyatı Tarihi" adlı eserinde İffet'in şairliği için şu değerlendirmelerde bulunuyor:

"Tanzimat öncesinin eski şiir an'anesine bağlı şairlerdendir. Devrinin ekseri şairlerinde görülen sakat kelime telaffuzu gibi ihmallerle birlikte ifadesi oldukça kuvvetlidir. Matbu küçük divanında devrinin yeni sanat temayüllerinden ziyade klasik evsaf göze çarpmaktadır. Eda ve ruh itibarıyla Nef'î ve Nâbî selâsetine ve daha çok mâna hakimiyetine tâbidir. Âdi taklitten epeyce ileri ve hemen hemen şahsiyete yakın küçük bir asaleti vardır. Aşağıdaki beyitleri kısmen Nâbî hikemiyatını hatırlatmaktadır:

"Ne dürlü kendini tezyîn iderse nev-kîse
Ne gûne câme giyerse kibâra benzemiyor"

Eger dest-i kaderden kemter olsa bir gece nânın
Velev kutb-ı cihân ol tekkede bir dervişin kalmaz"

Şekil ve ruh bakımından bariz bir genişliğe varamayan bu şair, zamanının orta derece şahsiyetleri arasındadır."

Vasfî Mahir Kocatürk'ün yukarıdaki cümlelerine genellikle katılmakla beraber "Devrinin ekseri şairlerinde görülen vezne göre sakat kelime telaffuzu gibi ihmaller" görüşüne pek katıldığımızı söyleyemeyiz. Çünkü devrin diğer şairlerinde olsa bile İffet divanında bu tür ihmaller hemen hemen yok gibidir.

DİVANDAKİ NAZİM ŞEKİLLERİ

I- KASİDELER:

1-) İffet Divanı'nda toplam 5 adet kaside bulunmaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 2.8)'ini kasideler oluşturmaktadır.:

1. Kaside: 36 beyittir. Aruzun "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Şeyhülislam Âsım Efendi vafında bir medhiyedir. Kasidede şairin mahlası 32. beyitte geçmektedir.

2. Kaside: Şerif Paşa vafında bir Ramazâniyye'dir. 24 beyittir. Aruzun "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mahlas 19. beyittedir.

3. Kaside: Çelebi Efendi vafında bir Bahâriyye'dir. Toplam 27 beyittir. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mahlas 23. beyittedir. 11-15. beyitler (5 beyit) tegazzül bölümüdür.

4. Kaside: Cizyedâr-zâde Râkım Efendi vafında bir Bahâriyye'dir. Aruzun "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. 21 beyittir. Mahlas 18. beyittedir.

5. Kaside: Muhyi Efendi medhinde yazılmış bir Bahâriyye'dir. 10 beyittir. Aruzun "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mahlas 7. beyittedir.

2-) Kasidelerin beyit sayısı 10 ile 36 beyit arasında değişmektedir.

3-) Kasidelerin toplam beyit sayısı 118'dir. Beyit sayısı olarak divanın (% 11.1)'ini kasideler oluşturmaktadır.

4-) 5 kasidede 3 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır:

1- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün" kalıbı: 2 kasidede.

2- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbı: 2 kasidede.

3- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı: 1 kasidede.

5-) 3. kasidede "tegazzül" bölümü bulunmaktadır. Diğer kasidelerde "tegazzül" bölümü yoktur.

6-) 3 ve 4. kasidelerde redif kullanılmıştır. 1, 2 ve 5. kasidelerde sadece kafiye ile yetinilmiştir.

II- GAZELLER:

1-) İffet Divanı'nda toplam 127 gazel bulunmaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 72.5)'ini gazeller oluşturmaktadır.

2-) Gazellerin toplam beyit sayısı 769'dur. Beyit sayısı olarak divanın (% 72.6)'sını gazeller oluşturmaktadır.

3-) Divandaki gazellerin beyit sayıları ve gazeller içerisindeki oranları şöyledir:

5 beyitli 58 Gazel: (% 45.6);

6 beyitli 31 Gazel: (% 24.4);

7 beyitli 23 Gazel: (% 18.1);

8 beyitli 5 Gazel: (% 3.9);

9 beyitli 8 Gazel: (% 6.2);

10 beyitli 2 Gazel: (% 1.5).

4-) Gazellerin beyit sayısı 5 ile 10 arasında değişmektedir.

5-) 1 ve 89. gazeller "Münâcât"; 2, 3, 4, 14, 19 (Hz. Ebû Bekir'e), 20, 21, 23, 56, 60, 99, 100, 101, 102, 117. gazeller "Na't"; 118. gazel "Mersiye"; 119. gazel "Medhiye" muhtevalıdır. Diğer gazeller klasik gazel konuları dahilinde yazılmıştır.

6-) 127 gazelden 5 tanesi naziredir. 5. gazel Necîb'e; 77 ve 115. gazeller Zâ'ik'e; 80. gazel Neş'et'e; 114. gazel Râsîh'e naziredir.

7-) 2 gazelde (97 ve 116. gazeller) "Redd-i Matla'" yapılmıştır.

8-) 4 gazel (10, 29, 122, 125. gazeller) "Gazel-i Dü-Matla'" tarzındadır.

9-) 2 gazel (1 ve 92. gazeller) "Musammat Gazel" tarzındadır.

10-) İffet, divanında Arap alfabesindeki her harften (29 harf) gazel yazmamıştır. Sadece 17 harften gazel yazmıştır ki gazel yazdığı harfler ve hangi harften kaç gazel yazıldığı şu şekildedir: "Elif: 11; Be: 2; Te: 4; Cim: 1; Re: 26; Ze: 8; Şın: 3; Tı: 1; Fe: 1; Kaf: 2; Kef: 9; Lam: 4; Mim: 16; Nun: 9; Vav: 1; He: 18; Ye: 11." Görüldüğü gibi İffet de diğer divan şairlerinde olduğu gibi en fazla "re" harfinden gazel yazmayı tercih etmiştir.

11-) Gazelerde mahlas durumu:

a-) İffet Sadece bir gazelde (43. gazel) mahlas kullanmamış, diğerlerinde kullanmıştır.

b-) 25 ve 49. gazelerde mahlas, gazel nazım şekli kurallarına aykırı olarak son beyitte (makta') değil de ilk beyitte (Matla') kullanılmıştır.

c-) Mahlas, 5 gazelde (19, 55, 103, 105, 127. gazeller) son beyitte (makta') değil de sondan (makta') önceki beyitlerde kullanılmıştır.

d-) Bir gazelde (116. gazel) ki bu gazelde "Redd-i Matla'" yapılmıştır, mahlas ilk (matla') ve son (makta') beyitte olmak üzere iki defa kullanılmıştır.

e-) 92. gazelde mahlasın içinde bulunduğu kelime grubu (İffet seni kim neylesin) redif olarak kullanıldığından dolayı her beyitte mahlas kullanılmıştır.

12-) 127 gazelde toplam 12 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına ve oranlarına göre şöyledir:

1- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün": 38 gazelde (% 29.9).

2- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 32 gazelde (25.1).

3- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 24 gazelde (% 18.8).

4- "Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün": 9 gazelde (% 7).

5- "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün": 7 gazelde (% 5.5).

6- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 4 gazelde (% 3.1).

7- "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün": 3 gazelde (% 2.3).

8- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün": 3 gazelde (% 2.3).

9- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 3 gazelde (% 2.3).

10- "Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün": 2 gazelde.

11- "Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün": 1 gazelde.

12- "Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün": 1 gazelde.

III- TÂRİHLER:

1-) Divanda 15 adet tarih manzumesi bulunmaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 8.5)'ini tarihler oluşturmaktadır.

2-) Tarih manzumelerinin toplam beyit sayısı 90'dır. Beyit sayısı olarak divanın (% 8.4)'ünü tarihler oluşturmaktadır.

3-) Tarihlerin beyit sayıları 1 ile 11 arasında değişmektedir. "1 beyitli 1; 4 beyitli 3; 5 beyitli 4; 7 beyitli 4; 8 beyitli 1; 10 beyitli 1; 11 beyitli 1" tarih manzumesi bulunmaktadır.

4-) 15 tarih manzumesinin sekizinde mahlas kullanılmış, yedisinde (6, 7, 9, 11, 12, 13, 14. tarihler) mahlas kullanılmamıştır.

5-) Tarih manzumelerinin 5 tanesinde (1, 6, 7, 11, 14. tarihler) gazel kafiyesi (matla beyitleri kendi arasında kafiyeli); geri kalan 10 tanesinde ise kıt'a kafiyesi (matla beyitleri kendi arasında kafiyeli değil) kullanılmıştır.

6-) İlk sekiz tarih bina (yeni yapım veya tamir) tarihidir (çeşme, cami, mevlevihane vb); son yedi tarih ise vefat tarihidir.

7-) Tarih manzumeleri 1217 ile 1255 tarihleri arasındaki hadiselere yazılmıştır. Hangi tarih manzumelerinin hangi tarihlerdeki hadiselere yazıldığını tarih sırasıyla şöyle gösterebiliriz:

"15. tarih 1217;

6. tarih 1221;

8. tarih 1228;

7. tarih 1229;

4. tarih 1237;

9. tarih 1246;

12. tarih 1247;

1. ve 10. tarihler 1249;

13 ve 14. tarihler 1250;

3. tarih 1251;

11. tarih 1252;

5. tarih 1253;

2. tarih 1255".

8-) 15 tarih manzumesinde toplam 7 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına göre şöyledir:

1- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 4

2- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün": 3

3- "Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün": 3

4- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 2

5- "Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün": 1

6- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün": 1

7- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 1

IV- TAHMİSLER:

1-) Divanda 2 adet tahmis bulunmaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 1.1)'ini tahmisler oluşturmaktadır.

2-) Her iki tahmis de 5'er benddir, yani tahmisler toplam 10 benddir. Beyit hesabıyla tahmislerin toplam beyit sayısı 25'tir. Beyit sayısı olarak divanın (% 2.3)'ünü tahmisler oluşturmaktadır.

3-) Birinci tahmis Fuzûlî'nin bir gazelinin; ikinci tahmis ise Câvid Efendi'nin bir gazelinin tahmîsidir.

4-) Her iki tahmiste de kafiye sistemi "aaa(aa), bbb(ba), ccc(ca)..." şeklindedir.

5-) 1. tahminin aruz kalıbı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün"; 2. tahminin aruz kalıbı "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün"dür.

V- ŞARKILAR:

1-) Divanda 2 adet şarkı yer almaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 1.1)'ini şarkılar oluşturmaktadır.

2-) Şarkıların toplam bend sayısı 9; beyit hesabıyla 18 beyittir. Beyit sayısı olarak divanın (% 1.6)'sını şarkılar oluşturmaktadır.

3-) Birinci şarkı 5 bendden, ikinci şarkı 4 bendden oluşmaktadır.

4-) Her iki şarkıda da bendler dörder mısradan meydana gelmiştir.

5-) Birinci şarkının kafiye sistemi "aaba, ccca, ddda..." şeklinde; ikinci şarkının kafiye sistemi "aaaa, bbba, ccca..." şeklindedir.

6-) Her iki şarkıda da mahlas kullanılmıştır ve mahlaslar son benddedir.

7-) Birinci şarkı aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün"; ikinci şarkı "Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

VI- MESNEVİ:

1-) İffet Divanı'nda 1 adet mesnevi bulunmaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 0.57)'sini mesnevi oluşturmaktadır.

2-) Mesnevi 7 beyitten oluşmaktadır. Beyit sayısı olarak divanın (% 0.66)'sını mesnevi oluşturmaktadır.

3-) Mesnevinin konusu "münâcât"tır.

4-) Mesnevide mahlas kullanılmıştır ve mahlas son beyittedir.

5-) Mesnevinin aruz kalıbı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün"dür.

VII- KİT'ALAR:

1-) Divanda 8 adet kıt'a yer almaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 4.5)'ini kıt'alar oluşturmaktadır.

2-) Kıt'aların toplam beyit sayısı 17'dir. Beyit sayısı olarak divanın (% 1.6)'sını kıt'alar oluşturmaktadır.

3-) Kıt'aların ilk yedisi ikişer beyit, sekizinci kıt'a üç beyittir.

4-) Kıt'aların hiçbirinde mahlas kullanılmamıştır.

5-) Kıt'alarda 3 ayrı kafiye sistemi kullanılmamıştır:

1- "aa, ba" (1, 2, 3, 4 ve 7. kıt'alarda);

- 2- "ab, ab" (5 ve 6. kıt'alarda);
- 3- "aa, aa, aa" (8. kıt'ada).
- 6-) Kıt'alarda 5 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına göre şöyledir:
  - 1- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 3 kıt'ada.
  - 2- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün": 2 kıt'ada.
  - 3- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 1 kıt'ada.
  - 4- "Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün": 1 kıt'ada.
  - 5- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün": 1 kıt'ada.

VIII- MÜFREDLER:

- 1-) İffet Divanı'nda 15 adet müfred yer almaktadır. Manzume sayısı olarak divandaki manzumelerin (% 8.5)'ini müfredler oluşturmaktadır.
- 2-) Beyit sayısı olarak divanın (% 1.4)'ünü müfredler oluşturmaktadır.
- 2-) Müfredlerden 5 tanesi musarra ve mukaffâdır, yani kendi arasında (aa) şeklinde kafiyelidir. 10 tanesi ise kendi arasında kafiyeli değildir, yani kafiyesi (ab) şeklindedir.
- 3-) Sadece 1 müfredde (11. müfred) mahlas kullanılmıştır.
- 4-) Müfredlerde 5 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına göre şöyledir:
  - 1- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün": 4 müfredde.
  - 2- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 4 müfredde.
  - 3- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 3 müfredde.
  - 4- "Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün": 3 müfredde.
  - 5- "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün": 1 müfredde.

İFFET DİVANI'NIN ŞEKİL AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRMESİ:

- 1-) Manzume Sayısı:
İffet Divanı'nda "5 kaside, 127 gazel, 15 tarih, 2 tahmis, 2 şarkı, 1 mesnevi, 8 kıt'a, 15 müfred" olmak üzere 8 nazım şekliyle yazılmış toplam 175 manzume yer almaktadır.
- 2-) Beyit Sayısı:
Divanda "kasideler 118 beyit, gazeller 769 beyit, tarihler 90 beyit, tahmisler 25 beyit, şarkılar 18 beyit, mesnevi 7 beyit, kıt'alar 17 beyit, müfredler 15 beyit" olmak üzere toplam 1059 beyit bulunmaktadır.
- 3-) Kullanılan Aruz Kalıpları:
İffet Divanı'ndaki 175 manzumede 13 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına ve yüzde oranlarına göre şöyledir:
  - 1- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün": 50 manzumede (% 28.5).
  - 2- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 43 manzumede (% 24.5).
  - 3- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 34 manzumede (% 19.4).
  - 4- "Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün": 13 manzumede (% 7.4).
  - 5- "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün": 7 manzumede (% 4).
  - 6- "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün": 5 manzumede (% 2.8).

- 7- "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün": 5 manzumedede (% 2.8).
 8- "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün": 5 manzumedede (% 2.8).
 9- "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün": 4 manzumedede (% 2.2).
 10- "Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün": 4 manzumedede (% 2.2).
 11- "Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün": 2 manzumedede.
 12- "Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün": 2 manzumedede.
 13- "Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün": 1 manzumedede.

NÜSHA TAVSİFLERİ

1- Yazma Nüsha:

Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler, Millet kütüphanesi, 741/2, Yk. 32-61.

Başından eksik bulunan bu nüshada 1 münâcât, 6 na't, 1 Hazreti Ebu Bekir medhiyesi, 1 mersiye, 1 Hâkânî medhiyesi, 4 kaside, 15 tarih, 2 tahmîs, 2 şarkı, 117 gazel, 7 kıt'a, 15 beyit yazılıdır. Toplam 172 manzume yer almaktadır.

Baş:

"Yoluña cânlar viren cân 'aşkına
Teşne-leb rûh-ı şehîdân 'aşkına"

Son:

"Geçer 'ömr-i 'azîzim şem'-veş sûz u güdâz üzre
Ruhından bûse almak ise âteşden kül almaktır"

Toplam 30 Yk. 185x120 ölçülerinde. Talik yazı. 19 satır. Avrupa kağıt. Kahverengi meşin cilt.

Başta Ali Emîrî Efendi'nin vakıf mührüyle kütüphanenin resmî mühür ve damgası basılıdır.

Bu eser içinde bulunduğu mecmuanın 32. yaprağından başlar. 73 yaprakтан müteşekkil olan bu mecmuanın:

1-31. yapraklarında muhtelif şairlere ait manzumeler,

62-73. yapraklarda Harîmî ve Sezâyî adında iki şairin gazelleri yazılıdır.

2- Matbû Nüsha:

"Dîvân-ı Belâgat-'unvân-ı Burûsevî Es-Seyyid Mehmed Emîn 'İffet" başlığıyla.

Baş:

"Habîbiñ 'aşkına ehl-i sa'âdet kıl Hudâvendâ
Tecellî-i cemâliñle ziyâfet kıl Hudâvendâ"

Son:

"Geçer 'ömr-i 'azîzim şem'-veş sûz u güdâz üzre
Ruhından bûse almak ise âteşden kül almaktır"

İstanbul, 15 Cemâziyelevvel 1257. Takvîm-i Vekâyi' matbaası. 102 sayfa.

Matbu nüshada: "5 kaside, 127 gazel, 15 tarih, 2 tahmis, 2 şarkı, 1 mesnevi, 8 kıt'a, 15 müfred" olmak üzere toplam 175 manzume yer almaktadır.

Görüldüğü gibi İffet Divanı'nın biri yazma biri matbu olarak iki nüshası vardır. Biz İffet'in divanını hazırlarken matbu nüshayı esas aldık, gerekli yerlerde de yazma nüzhaya başvurduk. Çünkü Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler, Millet kütüphanesi,

741/2'de bulunan yazma nüsha 1257 (1841) yılında basılan matbu nüshadan istinsah edilmiştir. Bu görüşümüz için başka geçerli ipuçları olmasının yanında bunun en büyük kanıtı matbu nüshanın sonunda bulunan baskı kaydının yazma nüshanın sonuna da aynen alınmasıdır. Ayrıca yazma nüsha başından eksiktir ve matbu nüshaya göre hataları daha fazladır. 19. yüzyıl ve sonrasında özellikle divanlar söz konusu olduğunda bu tür uygulamalara (matbu nüshadan istinsah edilme) rastlıyoruz. Hatta yazması bulunamayan birçok divanın sadece matbu şekli karşımıza çıkmaktadır ve bazan da İffet Divanı'nda görüldüğü matbu nüshadan istinsah edilen yazma nüshalarla karşılaşıyoruz.

DİVAN METNİ

**Dîvân-ı Belâgat-‘Unvân-ı Burûsevî Es-Seyyid Mehmed Emîn ‘İffet
Rahimehullâh**

I- KASİDELER

1- Medhiye

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Seyr-i gülzâra buyur ey gül-i nâzik-endâm
Meşk idüp nâz ile tâvûs-ı hırâmâna hırâm
- 2 ‘Âlem-i âba leb-i cûda virür başka safâ
Girye-i bülbül-i nâlende ile hande-i câm
- 3 Sunmaga nergis-i mahmûra tutar gonca-i ter
Lâle-gûn sâgar ile elde şarâb-ı gül-fâm
- 4 Târ-ı zülfüñ gibi sünbülleri ber-bâd eyler
Virme mestâne şu destâr-ı perîşâna nizâm
- 5 Cân atar bülbül-i âvâre-sıfat gül-zâra
Gam-ı sermâyı gören ‘ârif ider mi ârâm
- 6 Olamaz devr-i Ferîdûn ile Cem-şîd olsa
Böyle eyyâm-ı safâ vakt-i meserret-encâm
- 7 Oldı âmâde ne kim hâtıra eylerse hutûr
Buldı mânend-i cinân neşv ü nemâ bâg-ı merâm
- 8 Hamdü-lillâh felegin gerdişi togruldı yine
Olmada ehl-i sühan sâye-i şâhîde be-kâm
- 9 Dâniş erbâbı tahiyyâta oturmuşdı velî
Neş’e-i şâh-ı hüner-perver ile kıldı kıyâm
- 10 İtdigi çevre felek tâ’ib ü müstagfir olup
Oldı bir zâhid-i leb-teşne-i eyyâm-ı sıyâm
- 11 Gördi ol fâris-i meydân-ı ‘adâlet-rahşı
Yeñiden takdı felek tevsen-i insâfa licâm

- 12 Şâh-ı Cem-pâye hümâ-sâye Ferîdûn-ikbâl
Bîm-i tîğından olur çarh-ı felek bî-ârâm
- 13 Buldı zâtıyla şeref hâne-i dîn ü devlet
Tutdı hurşîd-sıfat ‘âlemi nûr-ı islâm
- 14 Öyle şâhen-şeh-i dîn-pervere olsa yaraşur
Böyle bir ehl-i vera‘ müftî-i Nu‘mân-makâm
- 15 Nûr-ı çeşm-i ‘ulemâ tâc-ı ru’ûs-ı fuzalâ
Dest-gîr-i zu‘afâ fahr-ı mevâlî-i kirâm
- 16 Hâris-i şer‘-i mübîn hâtîme-i müctehidîn
Âyet-i bâhire-i seyf-i Hudâ-yı ‘Allâm
- 17 Hânedân-ı ‘ulemâ kible-i erbâb-ı kemâl
Dûd-mân-ı fuzalâ seyyid-i sâdât-ı kirâm
- 18 Hâdi-i râh-ı Resûl-i Medenî vü ‘Arabî
Hâmi-i şer‘-i Nebî Hazret-i Şeyhu'l-islâm
- 19 Müfti-i dîn-i mübîn ‘Âsım Efendi'yi ki Hak
Eylemiş zâtını ‘ismet ile mümtâz-ı enâm
- 20 Dili genc-i güher-i ma‘rifet-i Rabbânî
Sözi miftâh-ı der-i mahzen-i sırr u ilhâm
- 21 ‘İlm ü dâniş ezeli zâtına te’bîd-i Hudâ
Hilm ü bîniş harem-i fazlına iki huddâm
- 22 Şekkerîn handesinüñ teşnesidir kand-i nebât
Nûkhet-i hulkınuñ âşüftesidir ‘anber-i hâm
- 23 İbn-i Hâcib der-i fazlında bir ednâ der-bân
Bezm-i ‘irfânına hem-sohbet-i cân ‘Ârif-i Câm
- 24 Sâha-i dergeh-i ikbâli şifâ-cây-ı kibâr
Der-i ihsâmı penâh-ı ‘ulemâ-yı a‘lâm
- 25 Meclisinde olamaz İbn-i Melek bâl-güşâ
Bezm-i fazlında Kelîm eyleyemez feth-i kelâm
- 26 İ‘tisâm eyler idi zinde olaydı elbet
Dâmen-i fazlına bî-bahs ü cedel Hâce ‘İsâm
- 27 Hükmi ‘aks itmeden âyîne-i fûlâda döner
Tab‘-ı sîmâba murâd itse sükûn u ârâm

- 28 İ'tidâl itse eger bâg-1 cihâna 'adli
İdemez bâd-1 hazân bir dahi gül-zâra hırâm
- 29 Şûre-zâr içre güzâr itse nesîm-i feyzi
Bâg-1 Rıdvân gibi ol dem bitürür gonca-i kâm
- 30 O kerem-kâr-1 cihân kim kalem-i lutfundan
Cereyân itmede bâg-1 emele ebr-i merâm
- 31 Sâye-i lutfi düşer başıma inşâallâh
Olurum fahr u mübâhât ile mahsûd-1 kirâm
- 32 'İffetâ gayri yeter itme kelâmuñ itnâb
İrdi pâyâna sühan geldi du'âya hengâm
- 33 Tâ ki 'akkâm-1 sabâ hayme-i gül nasb iderek
Taraf-1 gülşene ferş ide zümürüd ihrâm
- 34 Ola tâ feyz-i bahâr ile çemenler sîrâb
Bula âsâr-1 nesîm ile cihân revnak-1 tâm
- 35 Bâg-1 ikbâli olup bâd-1 muhâlifden emîn
Gülşen-i devletine girmeye hâr-1 âlâm
- 36 'Adli ârâyış-i âmâl-i enâm oldukça
Sadr-1 fetvâya şeref-bahş ola tâ rûz-1 kıyâm

2- Ramazâniyye Der-Vasf-ı Şerîf Paşa

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bi-hamdillâh vezân oldu nesîm-i lutf-1 Rabbânî
Ki toldı 'âleme bûy-1 safâ-yı zevk ü handânî
- 2 Meger insâfa geldi tab'-1 gerdûn-1 sitem-perver
Pür itdi câm-1 ikbâl ile bezm-i ehl-i 'irfânî
- 3 Virilmezken mizâc-1 'âleme sad rahm u şefkatle
Bu rütbe eylemek pür-neş'e ihvân-1 suhan-dânî
- 4 Gelüp peyk-i sabâ bir nev-peyâm-1 müjde-âverle
Ne müjde 'âleme bir neş'e-bahş-1 zevk-i rûhânî
- 5 Getürdi ya'ni tâtâr-1 sabâ emr-i şehen-şâhî
Ki mazmûn-1 şerîfî mahz-1 eltâf-1 cihân-bânî
- 6 Şehen-şâh-1 muzaffer Hân-1 Mahmûd-1 kerem-perver
Ki mesrûr itdi bir zât-1 şerîf-i sâhib-iz'ânî
- 7 Şerîf Paşa-yı 'âdil ol vezîr-i bî-mu'âdil kim
Dinilse zâtına şâyeste seyf-i şîr-i Yezdânî
- 8 Vekîl-i Hazret-i sâhib-şerî'at hâmi-i devlet
Medâr-1 kutb-1 'âlem zîver-i taht-1 Süleymânî
- 9 Kerem-bahş u 'atâ-perdâz şehen-şâh-1 hümâ-pervâz
Ne tedbîr-i cihân-gîrîde yok 'âlemde akrânî
- 10 Sehâda kâse-lîs-i bezmidir Cem-şîd ü Keykâvûs
Rikâbında sebû-ber-dûş olur Fagfûr u Hâkânî
- 11 İderdim matbahında hîme-keş Behrâm-1 Çûpî'yi
Sezâ dergâhınıñ rûh-1 Ferîdûn olsa der-bânî
- 12 Tutar hurşîd-i 'âlem-gîr-veş âfâkî ânîde
Çekerse tîgını ber-dest ider Îrân u Tûrân'ı
- 13 Murâdı dîne da'vet itmedir erbâb-1 tugyânı
Hemân zâlim felek ezberlesün tecdîd-i îmânî
- 14 Felek bilsün ki darb-1 tîgına olmaz mukâbil tâ
Getürse 'âlem-i ervâhdan Sâm u Nerîmânî

- 15 Şafak âlûde-i hûn-ı cigerdir bîm-i tîğından
İder bu hûnı îmâ her seher çâk-ı girîbânı
- 16 Ser-i a‘dâya âheng-i ‘adem cây-ı selâmetdir
Süvâr-ı tevsen-i ikbâl olup eylerse cevânı
- 17 Alurdum intikâmım sâye-i ‘adlinde sultânım
Sipih-r-i hod-pesendüñ destime girseydi dâmânı
- 18 Eger ruhsat bulaydım böyle mi eylerdim evsâfuñ
Arardım neş‘e-i tab‘ımla her câ kân-ı imkânı
- 19 Sıyâm hâlinde imsâk-ı felekden teşne-leblikden
Bilinmez ‘İffet-i gam-dîdenüñ hâl-i perîşânı
- 20 Yeter ey hâme hengâm-ı du‘âdır kim ser-âgâz it
Ola âmîn-gûyâ kudsiyân-ı ‘arş-ı Rahmânî
- 21 Müzeyyen ide tâ mâh-ı sıyâm her sâl dünyâyı
İde tâ Hazret-i Hak ‘âleme lutf-ı firâvânî
- 22 Leyâlî ola hem-reng-i şeb-i Kadr-i hümâyûn-fâl
K'ola her rûz-ı mes‘ûdı sabâh-ı ‘îd-i handânî
- 23 Hemâre ‘izzet ü ikbâlin efzûn eylesün Mevlâ
Cihân turdukça tursun ‘âlemüñ olsun nigh-bânı
- 24 Hemân Hak Hızr-ı tevfiği refik itsün tarîkinde
İdüp her câda mansûru'l-livâ ol zât-ı zî-şânı

3- Bahâriyye Der-Sitâyiş-i Li-Cenâb-ı Çelebi Efendi

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Nev-bahâr ile yine zevk ü meserretdir gelen
Sît-i bülbülden salâ-yı bezm-i işretdir gelen
- 2 Çıkdı bâlâ-pûş-ı nev taraf-ı şeh-i nevrûzdan
Her nihâl-i nev-rese ser-sebz-i devletdir gelen
- 3 Cem'-i hâtır itsün evrâk-ı perîşân-ı çemen
Ba'de-zâ şîrâze-i sâ mân u servetdir gelen
- 4 Ba'de-zâ pür-âb u tâb olsun 'arûsân-ı çemen
Gülşene meşşâta-i ter-dest-i cennetdir gelen
- 5 Gül açılsun nagmaeye bülbül ser-âgâz eylesün
Hâkden ref'a nesîm-i feyz-i rahmetdir gelen
- 6 Reft ü rûb itsün reh-i gül-geşti ferrâş-ı sabâ
Kim bugün gül-zâra ol nahl-i nezâketdir gelen
- 7 Servi gûyâ sîmden zencîre çekmiş cûy-bâr
Çeşm-i mest-i nergise bir başka hâletdir gelen
- 8 Ba'de-zâ yâd olmasun cevr-i hazân-ı rûzigâr
Kim şeh-i nevrûzdan emr-i 'adâletdir gelen
- 9 Lâle almış destine gûyâ ki bir zerrîn kadeh
Var ise ol serv-i ser-sebz-i tarâvetdir gelen
- 10 Ben de bu neş'eyle bir zîbâ gazel tarh eyledim
Tab'a zîrâ dem-be-dem peyk-i meserretdir gelen
- 11 Karşudan nâz-ı hırâm ile ol âfetdir gelen
Sîne-i 'uşşâka âşûb-ı kıyâmetdir gelen
- 12 Günde biñ 'âşık nihân eyler sinân-ı gamzesi
Kand-i la'linden yine dârû-yı sıhhatdir gelen
- 13 Pîç ü tâb-ı zülfüñe sûretde memnûnum velî
Yine senden yâdîma harf-i şikâyetdir gelen
- 14 Seyr-i gül için hırâm-ı nâz ile 'unvân ile
Müjde ey dil gülşene ol serv-kâmetdir gelen

- 15 Ol kadar cevri firâvân itme ey âşûb-ı cân
Şehre zîrâ ol kerem-fermâ-yı re'fetdir gelen
- 16 Ya'ni gül-nahl-i riyâz-ı Hazret-i Monlâ-yı Rûm
Ol hidîv-i mesned-ârâ-yı kerâmetdir gelen
- 17 Her kelâm-ı nükte-perdâzı hayât-ı cân u dil
Her hadîsinden neşât-ı câm-ı vahdetdir gelen
- 18 Zerresinden itmede mihr-i cihân-perver zuhûr
Katresinden mevce-i deryâ-yı hikmetdir gelen
- 19 Hazret-i Sıddîk-i Ekber'den müselsel tâ ebed
Nesl-i pâkinden dahi sıdk u semâhatdir gelen
- 20 Ser-fürû itsün huzûrında sipihr-i ham-şüde
Pîşvâ-yı kible-i râh-ı hidâyetdir gelen
- 21 Nakş-ı hâk-i pâyine yüz sürme devletdir bugün
Bursa'ya bir sâye-endâz-ı 'inâyetdir gelen
- 22 Ol kadar müstagrak-ı feyz oldı teşrîfüñle dil
Gâh sîmâb u gehî mir'ât-ı hayretdir gelen
- 23 Mihr-i zâta çeşm-i dikkatle bakılsa müntesib
Zerre-i naçîzden kem-mâye 'İffet'dir gelen
- 24 Çok cesâret kıldıñ ey endîşe-i Nef'î-edâ
Söz tamâm oldı du'â-yı hayra nevbetdir gelen
- 25 Mihr-i 'âlem-tâb ide her sâl tahvîl-i hamel
Dinile nevrûz ile gül-zâra zînetdir gelen
- 26 Mihr ü meh gibi gelüp dergâhına yüzler süre
Diyeler tâ hıdmete ikbâl ü devletdir gelen
- 27 Tâ felek devr-i kamerle dehri tâbistân ide
Gitmege bâğ-ı merâma emr ü ruhsatdır gelen

4- Bahâriyye Der-Vasf-ı Cizyedâr-Zâde Râkım Efendi

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Yine semt-i çemene bülbül-i gûyâ gelse
Kadeh ü lâle ile bâde-i hamrâ gelse
- 2 Hayme-i sebzi kurup gülşene sultân-ı bahâr
Serv-i gül-nahl-i çemen seyre ser-â-pâ gelse
- 3 Kec-külâh elde kadeh bezme mübârek-bâda
Gülerek açılarak ol gül-i ra‘nâ gelse
- 4 Dolsa envâr-ı mahabbetle derûn u bîrûn
Hâtıra ne gam-ı imrûz u ne ferdâ gelse
- 5 Ben ziyâd olmaga isterdim ‘ilâc-ı dîger
Derd senüñ olsa da dermâna Mesîhâ gelse
- 6 Per-i Cibrîl-sıfat âhım olur sidre-nişîn
Ne zamân yâdıma ol kâmet-i bâlâ gelse
- 7 Şîve-i kâmet-i hûbâna kanâ‘at gelmez
Verd-i nahl-i emele çeşm-i sitignâ gelse
- 8 Sa‘d iderdi kadem-i meymenet-i mâh-ı sıyâm
Ne kadar rûz-ı Hızır sâl-i kebîsâ gelse
- 9 Eylese tâli‘imiz burc-ı şerefde ârâm
Bu gice meclise ol mâh-ı şeb-ârâ gelse
- 10 Dergeh-i yâre benim eşk-i niyâzım varsa
O perî nakş-ı hayâlî gibi tenhâ gelse
- 11 Hazret-i Râkım Efendî-i kerîmü’ş-şiyemüñ
Hâtır-ı re’fetine ya‘nî bu ednâ gelse
- 12 Ben de vasfında nisâr itmege dest-i hevese
Necm-i gerdûn kadar gevher-i yektâ gelse
- 13 Baña bu tab‘-ı Hudâ-dâd ile hem-pâ olamaz
Dehre Nef‘î gibi hallâk-ı mezâyâ gelse
- 14 Zât-ı vâlâsını ta‘rîfe liyâkat mevkûf
Hâmeye mu‘cize-i nutk-ı Mesîhâ gelse

- 15 Yümn-i vasfı dili bir gülşen-i şâd-âb eyler
Nâgehân hâtıra bir fikr-i gam-efzâ gelse
- 16 Zîver-i süfre-i iftârına mânend olamaz
Sîmden kâse-i meh-tâba Süreyyâ gelse
- 17 Cümle şermende-i müstagra-k-ı ihsânı olur
Hân-ı in'âmına dervîş ile Dârâ gelse
- 18 Geldi eyyâm-ı du'â eyleme 'İffet ıtınâb
Vaktidir hâtıra o resm ile ma'nâ gelse
- 19 Fâl-i ikbâline hemvâre zamân-ı 'ömrü
Rûz-ı 'îd ü şeb-i Kadr-i ferah-efzâ gelse
- 20 Lutf-ı te'bîd-i İlâhî ile 'ömr-i ebedî
Dest-i âmâline her maksad-ı a'lâ gelse
- 21 Bir du'â eylesem ervâh-ı sürûşân-ı felek
Hem-zebân olmaga şâyeste ser-â-pâ gelse

5- Bahâriyye Der-Vasf-ı Muhyî Efendi

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bozuldı cünd-i sermânuñ saf-ı berf-i tebeh-rûzı
Geçerdi câna her gün togrusı bâd-ı ciger-sûzı
- 2 Nihâlân-ı çemen giysün kabâ-yı atlas u dîbâ
Bi-hamdillâh vezân oldı nesîm-i bûy-ı nevrûzî
- 3 Perestâr-ı sabâ silsün süpürsün sahn-ı gülzârı
Seher-geh eylesün ebr-i bahârı sâye-bân-dûzı
- 4 Meger âsâr-ı feyz-i âsitân-ı Gülşenîdendir
Mürîd-i 'andelîbüñ zikr-i hû hû nagmesi hûzî
- 5 Tebâşîr-i seherde bâg-bân-ı servi âgâh it
Şükûfeyle müzeyyen eylesün kasr-ı dil-efrûzı
- 6 İderse Hazret-i Muhyî Efendi seyre teşrîfî
O gün hurşîd ider tahvîl devr-i burc-ı firûzı
- 7 Sarılsam yâsemen-veş bir nihâle 'İffetâ ben de
Velâkin olmasa hem-pâ rakîb isminde bir mûzî
- 8 Bu sâl-i meymenet-âsâra mâh-ı rûzeden soñra
İrişirdi Cenâb-ı Zü'l-kerem kıldı yine rûzî
- 9 Felek her sâl ide mihr ü kamerle devr-i mes'ûdî
Berâber ide mîzân-ı 'adâletde şeb u rûzı
- 10 Cenâb-ı Hak mu'ammer ide ikbâl ü sa'âdetle
Olup nevrûzdan bâlâ-ter ü ferhunde her rûzı

II- GAZELLER

İbtidâ-i Gazeliyyât Der-Harf-i Elif

1- Münâcât Be-Cenâb-ı Bârî

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Habîbüñ 'aşkına ehl-i sa'âdet kıl Hudâvendâ
Tecellî-i cemâlûñle ziyâfet kıl Hudâvendâ
- 2 İçüp 'aşkın şarâbından geçüp benlik hicâbından
Mahabbet la'l-i nâbından 'inâyet kıl Hudâvendâ
- 3 Olup kalb-i selîm üzre 'adû nefsi le'îm üzre
Sırât-ı mustakîm üzre hidâyet kıl Hudâvendâ
- 4 Uyandır hâb-ı gafletden boyandır câm-ı vahdetden
Enâniyyetle hayretten selâmet kıl Hudâvendâ
- 5 Garîk-i bahr-i 'isyânım 'inâyet eyle sultânım
Dem-i âhirde îmânım sıyânet kıl Hudâvendâ
- 6 Bize lutfuñla tevîk it reh-i taklîdi tahkîk it
Dilim pür-nûr-ı tasdîk it kerâmet kıl Hudâvendâ
- 7 Bihişt-i bî-misâlûñle ola 'İffet visâlûñle
Tecellî-i cemâlûñle ziyâfet kıl Hudâvendâ

2- Na't-ı Şerîf

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Âyet-i mişkât-ı rahmetdir cemâl-i Mustafâ
Mahz-ı nûr-ı zât-ı 'izzetdir cemâl-i Mustafâ
- 2 Kıldı envâr-ı cebîninden tecellî zât-ı Hak
'Âleme mir'ât-ı vahdetdir cemâl-i Mustafâ
- 3 Rahmet-i Rahmân'ı bilmez münkirân-ı tîre-dil
Gün gibi âyât-ı kudretdir cemâl-i Mustafâ

- 4 Eyledi kaddin misâl-i sâyeden vâreste Hak
Vahdete isbât-ı huccetdir cemâl-i Mustafâ
- 5 **‘İffetâ** tâb-âver olmaz bakmaga Rûhu'l-Emîn
Mahz-ı nûr-ı zât-ı ‘izzetdir cemâl-i Mustafâ

3

(Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün)

- 1 Eflâki tezyîn eyledi teşrîf için Sübhân saña
Envâ‘-ı ta‘zîm eyleyüp indi yere Kur‘ân saña
- 2 Ey zîver-i âhir-zamân tâc-ı ser-i peygamberân
Biñ Mâh-ı Ken‘ân bendedir ey şâh-ı hüsn ü ân saña
- 3 Peyveste eltâf-ı Hudâ hâk-i riyâz-ı ravzaña
Olsun salât-ı dâ‘imî her sâ‘at ü her ân saña
- 4 Dergâhuña ‘arz eyledim ümmîd-i ihsân eyleyüp
Bir ‘arz-ı hâl-i çâkerî ey rahmet-i Rahmân saña
- 5 Eyledi bî-mahv-ı eser ey âteş-i nîrân eger
Mihmân olaydı bir nefes bu hasret ü hicrân saña
- 6 Olsun nisâr-ı makdemüñ Hızr u hayât-ı sermedî
Hüsrânda kalsun itmeyen cân u teni kurbân saña
- 7 **‘İffet** olurdu cümleten dünyâ vü mâ-fihâ senüñ
Ger bir nigâh-ı merhamet eylerse ol sultân saña

4- Mi‘râc-ı Şerîf Be-Cenâb-ı Hâce-i ‘Âlem Sallallâhu Ta‘âlâ ‘Aleyhi Ve Sellem

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Nâzenîn-i Hazret-i Mevlâ Muhammed Mustafâ
Ber-güzîn-i pâk u bî-hemtâ Muhammed Mustafâ
- 2 Ol şehen-şâhuñ sürûşân-ı felek fermân-beri
Leyl-i “Sübhânellezî esrâ” Muhammed Mustafâ
- 3 Vahyile Rûhu'l-Emîn bu şeb Cenâb-ı devletüñ
Kıldı da‘vet Rabb-i ‘İzzet yâ Muhammed Mustafâ

- 4 Oldı Aksâ'da imâm-ı enbiyâ vü ba' de-zâ
Hutbe-gûy-ı minber-i bâlâ Muhammed Mustafâ
- 5 Vardı bir anda huzûra ol Şeh-i Refref-süvâr
Oldı zayf-ı Hâlık-ı Yektâ Muhammed Mustafâ
- 6 Tâc-ı "Kerremnâ" be-fark u hıl'at-ı "Levlâ" be-düş
Şâh-ı vâlâ-taht-ı "Mâ-evhâ" Muhammed Mustafâ
- 7 Göstere ol rûz-ı firûzı Cenâb-ı Hak bize
Diyeler ta'zîm ile hâzâ Muhammed Mustafâ
- 8 Umarım ihsân ile mahsûd-ı ehl-i nazm ide
Bir nigehle pürsiş-i ferdâ Muhammed Mustafâ
- 9 Kesret-i 'isyân ile 'İffet sezâ-yı dûzahım
Nâ-ümîdim cümleden illâ Muhammed Mustafâ

5

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Bismil-i hecr-i habîbiz gûyâ
Murg-ı bî-sabr u şekîbiz gûyâ
- 2 Hem-demim yok yine âhdan gayri
Dâr-ı gurbetde garîbiz gûyâ
- 3 Gideli servet ü sâ mân elden
Cism-i 'uşşâka rakîbiz gûyâ
- 4 Âhım olsa nola nâkûsa bedel
Deyr-i mihnetde salîbiz gûyâ
- 5 Zahm-ı nâsûrı da müzdâd ideriz
Derd-cûyân-ı tabîbiz gûyâ
- 6 Böyle rindâne sühanla 'İffet
Pey-rev-i nazm-ı Necîbiz gûyâ

6

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Ellere nahl-i tecellîsin pür-âteşsin baña
Bilmem ey serv-i hırâmânım ne ser-keşsin baña

- 2 Ey nefes âmed-şüd eylersin peyâm-ı hecr ile
Sînede pür-‘ukde bir târ-ı keşâ-keşsin baña
- 3 Her murâdım sûretin ber-‘aks idersin ey felek
Kec-nümâ olmakla mir’ât-ı müşevveşsin baña
- 4 Hiç bir âdem diyemez nev‘-i beşerdendir seni
Âhere bilmem ne âfetsin perî-veşsin baña
- 5 Düşmedi bir kerre sâyeñ zerre fark-ı ‘İffet’e
Bilmem ey serv-i hırâmânım ne ser-keşsin baña

7

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Sevdigim hem-sitem-i çarh-ı nigûn olma baña
Merd iseñ deşne-i âhımla zebûn olma baña
- 2 Her nefesde bu teselsül nedir ey halka-i âh
Sen de kâkül gibi zencîr-i cünûn olma baña
- 3 Bîm-i gamze sipeh-i hâbım iderken şeb-hûn
Arada ey müje bir nîşter-i hûn olma baña
- 4 Seni bir âh-ı cihân-sûz ile ber-bâd ideyim
Ey felek sen dahi bir dâg-ı derûn olma baña
- 5 ‘İffet-âsâ seni de ye’s ile sûzân iderim
Yohsa ey tûl-i emel himmet-i dûn olma baña

8

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 ‘Aceb var mı garîb-ender-vatan ‘İffet garîb-âsâ
Ne pervâne ne zîb-i gülşen oldum ‘andelîb-âsâ
- 2 Berây-i âferîde olduğñ mefhûma sa’y eyle
Vücûduñ ber-nümâyiş kılma şemşîr-i hatîb-âsâ
- 3 Yenüp habb-ı mu‘anber kahve virse yâr-i şekker-leb
Yine bir tatlu encâmında halvâ-yı rakîb-âsâ

- 4 O şûh-ı pür-nemek ile yemekle semt-i bâlâda
Biraz da olsa mîve bezme şeftâlû vü sîb-âsâ
- 5 Yanup bîhûde feryâd eyledim peygûle-i gamda
Ne pervâne ne zîb-i gülşen oldum ‘andelîb-âsâ

9

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Subh-ı sâdık gibi her mihre sadâkat ne belâ
Her büte secde makâmında ri‘âyet ne belâ
- 2 Vâ‘izâ şem‘ ile pervâneyi korkutma ‘abes
‘Âşıkâ sûziş-i ferdâ-yı kıyâmet ne belâ
- 3 Ser-i ‘uşşâka görürsin ne kıyâmet koparur
Küçücükden dahi ol gamzesi âfet ne belâ
- 4 Ne kerâmâtı arar var ne de ma‘nâyı sorar
Pek kesâd oldu şu bâzâr-ı kerâmet ne belâ
- 5 Genc-i Kârûn ise de hâk ile yeksân olsun
İmtinân ile olan lutf u mürüvvet ne belâ
- 6 Bir murâd üzre ne Mecnûn u ne Ferhâd oldum
Çekdiğim tâ bu kadar seng-i melâmet ne belâ
- 7 Bu kadar kesret ile bâde-i vahdet mi olur
Cân u cânânuñ ise arada ‘İffet ne belâ

10

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Bulur hürmet olan rindâna hem-meşreb şarâb-âsâ
Garîb oldum miyân-ı ehl-i dünyâda sevâb-âsâ
- 2 Hilâl itdi beni gerçi felek sîmîn-rikâb-âsâ
Olaydım pây-mâlûñ bâri her gün âfitâb-âsâ
- 3 Fütâde-pîş-i etfâl-i emel-eczâ-yı sâ mânım
Perîşân rûzigârım şimdi evrâk-ı kitâb-âsâ
- 4 Olurdu katre-i çeşmimde nâ-yâb-ı girân-mâye
Miyân-ı dürc-i la‘lûñde nihân dürr-i cevâb-âsâ

- 5 Zamîr-i müstetir-veş bûd u nâ-bûduñ miyânında
Bürûz-ı zâtım ‘İffet bir nümâyîşdir serâb-âsâ

11

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fa‘ilün)

- 1 Kilk-i kudret şakk olup nakş-ı hilâl olmuş saña
Levhden nûr âyeti inmiş cemâl olmuş saña
- 2 Mezc olup târ-ı şeb-i yeldâ ile reng-i şafak
Birisi kâkûl biri ruhsâr-ı âl olmuş saña
- 3 Bilmezem ki kankı mezhebdensûñ ey âşûb-ı cân
Besmeyle bismil-i ‘âşık helâl olmuş saña
- 4 İntisâb-ı dergehüñdür maksad-ı ins ü melek
Çün esâs-ı âferîniş imtisâl olmuş saña
- 5 Gâlibâ yagmalamış sâmân u sabruñ bir perî
Bildigim ‘İffet degülsün başka hâl olmuş saña

Der-Harfî‘l-Bâ

12

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Boyanur reng-i meye hırka vü seccâde bu şeb
Cümle-i câme-i takvâ ki ker ü bâda bu şeb
- 2 Bir kaç ahbâbla ey şûh buyur kaplucaya
Cümle esbâb-ı tarab hâzır u âmâde bu şeb
- 3 Geldiler bir yere erbâb-ı dil ü ehl-i safâ
Kondı sultân-ı mahabbet Ferah-âbâda bu şeb
- 4 Habbezâ nây-ı Hasîbâ-yı Mesîhâ-dem olan
Bülbül-i nagme-şinâsı getürür yâda bu şeb
- 5 Gûş olur gül gibi başdan ayaga murg-ı seher
Gonca-veş tevbe ider nâliş ü feryâda bu şeb
- 6 Gerdiş-i câm-ı meye pertev-i meh-tâb olsun
Gerçi âyîne gibi bu gazel-i sâde bu şeb

- 7 ‘Ârız-ı âlüñ ile gül gibi her dem kızarur
Nemekîn-la‘lüñe leb-teşne mi sahbâ da bu şeb
- 8 Gönderür gizli nesîm ile haber murg-ı seher
Bir tolâb ile kanarya gelür imdâda bu şeb
- 9 ‘İffet ol rütbe yakînîm ki sürûşân-ı felek
İdeler şevk ü tarab ‘âlem-i bâlâda bu şeb

13

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

- 1 Şikâyetdir egerçi terk-i âdâb
Velî ma‘zûr olur eylerse îcâb
- 2 İder ihyâ beni Muhyî Efendi
İderse fikr-i deynimden rehâ-yâb
- 3 Gam-ı salyâne-i ehl-i mahalle
Beni her rûz u şeb itmekde i‘zâb
- 4 Egerçi her sakaldan bir kıl ammâ
Koparmaga benim lıhyemde yok tâb
- 5 Namâza kâ‘imim ‘İffet olursa
Eger zer-nâvdâna togrı mihrâb

Der-Harfî‘t-Tâ**14- Na‘t-ı Şerîf**

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

- 1 Akup çeşmimden enhâr-ı mahabbet
Açıldı dilde ezhâr-ı mahabbet
- 2 Degül sînemde yer yer dâg-ı ‘aşkuñ
Şüküfte berg-i gül-zâr-ı mahabbet
- 3 Cemâlinden Cenâb-ı Mustafâ'nuñ
Cihâna togrı envâr-ı mahabbet

- 4 Çün oldı nokta-i la‘li güher-rîz
Bütün keşf oldı esrâr-ı mahabbet
- 5 İder biñ Şeyh-i San‘ân'ı giriftâr
Miyâna gelse zünnâr-ı mahabbet
- 6 Kenâra çıkdı mürvârîd-i hestî
Temevvüc itdi ebhâr-ı mahabbet
- 7 Seherden nakd-i cân ile müheyyâ
Savar ahşâma bâzâr-ı mahabbet
- 8 Ayılmaz tâ sabâh-ı mahşer ‘İffet
Nedîm-i câm-ı ser-şâr-ı mahabbet

15

(Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün)

- 1 Âh kim düşeli başıma sevdâ-yı mahabbet
İtdi beni Mecnûn gibi şeydâ-yı mahabbet
- 2 Pençe-i sabâ itdi güşâd ‘ukde-i zülfi
Böyle açılır gonca-i zîbâ-yı mahabbet
- 3 Sâkî-i ezel sunmasa ger câm-ı cihân-bîn
Hall olmaz idi müşkil-i ma‘nâ-yı mahabbet
- 4 Her lâşeye bâl urma sakın olma mekes-veş
Kim Kâf-ı kanâ‘atdadır ‘ankâ-yı mahabbet
- 5 Nef‘î gibi meydân-ı sühan yekke-süvârı
Sersâm ideli ‘İffet'i sahbâ-yı mahabbet

16

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hande-i meclis degülsin makdem-i sahbâ-sıfat
Gelse zâhid nâ-becâ endîşe-i ferdâ-sıfat
- 2 Âb-ı rûy-ı mâ’-i râkiddir hemîşe hâr u has
Güş-ı mâhîde yetîmim gevher-i yektâ-sıfat
- 3 Nice kerre sıdk u ihlâs u mahabbet beyzasın
Kande vaz‘ itdimse çıkdı münkesir mînâ-sıfat

- 4 Hâsılımdır dürr-i şeh-vâr-ı ma‘ânî gerçi kim
Telh-kâm oldum gam-ı eyyâm ile deryâ-sıfat
- 5 Başına taksun felek perr-i hümâ-yı devletin
Biz hümâyız sâye-i vâresteyiz ‘ankâ-sıfat
- 6 Girye-i tıflân olaydım mâder-i müşfik-sezâ
Olmadım makbûl-i ‘âlem hande-i bî-câ-sıfat
- 7 Erganûn-sâz-ı sipihri inledirdim ben dahi
Bilmiş olsaydım eger Mevlâ'yı Mevlânâ-sıfat
- 8 Nüşa-i gül-goncadır böyle sühan-dân eyleyen
‘İffet-i nâ-hânde-harfi bülbül-i gûyâ-sıfat

17

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Geçdi ‘ömrüm gâh sâf u gâh tîre-cû-sıfat
Bulmadım temkîn-i dil sîmâb-ı vahşet-hû-sıfat
- 2 Sadr-ı vâlâda tevâzu‘la hamîde-kadd olan
Âb-rûy-ı cebhe-i ikbâl olur ebrû-sıfat
- 3 Her dehenden şemm idüp bûy-ı kebâb-ı dîgerân
Kendi sâyemden dahi vahşetdeyim âhû-sıfat
- 4 Servi-i pâyende ol âheste berg ü bâr ile
Sebz-i pâ-ser-sebzi-i devlet saña kâhû-sıfat
- 5 ‘Ârızuñ behcetle olsun Cennetü'l-Me’vâ-misâl
Zâhidâ açma dehen ta‘zîb için tamû-sıfat
- 6 Gerçi çarhuñ maksadı takyîd-i silk-i intizâm
Pîç ü tâb-ı cevri ile bagrım deler lü’lü’-sıfat
- 7 Çünkü olmaz şâhid-i zîbâ-yı devlet der-kenâr
Sâkin-i halvet-serây-ı ‘İffet’im bânû-sıfat

Der-Harfi'l-Cîm**18**

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Derdimi bir bir saña dirdim su'âl itdün mi hiç
Bir nihânî üns ile 'arz-ı cemâl itdün mi hiç
- 2 Kâmetün gerçi dü-tâ zâhid rükû' u secdeden
Bir kamer-tal'at sevüp kaddün hilâl itdün mi hiç
- 3 Nefs-i şümü hod-be-hod âdem kıyâs itmekdesün
Bir nefes şâyân-ı bezm-i ehl-i hâl itdün mi hiç
- 4 Rûy-ı zerdim âh-ı serdim 'arz u takdîm eyledim
Dime hünkârım rikâba 'arz-ı hâl itdün mi hiç
- 5 Ey iden Perverdîgâr'ın birr ü ihsânın ümîd
Bir şikeste sîneden ref'-i melâl itdün mi hiç
- 6 'Âleme hem-vâre sırr-ı vahdeti îmâ ider
Gerçi kim bâzîçe-i dersin hayâl itdün mi hiç
- 7 'İffet'i erbâb-ı nahvet zann idüp ta'n eyleyen
Ülfeti hâs eyleyüp bir hasb-i hâl itdün mi hiç

Der-Harfi'r-Râ**19- Der-Vasf-ı Hazret-i Ebû Bekr Radiyallâhu Ta'âlâ 'Anh**

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Cenâb-ı Mustafâ'ya cân-fedâ Sıddîk-i Ekber'dir
Anuñçün mü'minîne muktedâ Sıddîk-i Ekber'dir
- 2 Anuñ esrârına vâkıf meger ki Fahr-ı 'âlemdir
Garîk-i bahr-ı nûr-ı Kibriyâ Sıddîk-i Ekber'dir
- 3 O zâtuñ kalb-i pâki pûte-i nâr-ı mahabbetdir
Nühâs-ı sâlikâna kîmyâ Sıddîk-i Ekber'dir
- 4 Anuñ vasf-ı şerîfi nass-ı Kur'ân ile sâbitdir
Nedîm-i hâs-ı makbûl-i Hudâ Sıddîk-i Ekber'dir

- 5 Muhibb-i âl u ashâbım kelâm-ı gayri gûş itmem
İmâm-ı ehl-i sünnet **'İffetâ** Sıddîk-i Ekber'dir
- 6 Odur pîr-i 'azîzi hâcegân-ı nakş-bendânuñ
Viren ezkâr ile kalbe safâ Sıddîk-i Ekber'dir
- 7 Dil-i târîk-i sâlik iktibâs-ı nûr ider andan
Mahabbetle viren sadra şifâ Sıddîk-i Ekber'dir

20

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Halîlullâh'ı kim Nemrûd-ı zâlim nâra atmışdır
Hudâ nûruñla ol nârı riyâz-ı gül tonatmışdır
- 2 Tuyunca 'âlem-i nâsûta teşrîfuñ Safiyyullâh
O şevk ile bihişti dâne-i nâçîze satmışdır
- 3 Sen ol dürr-i yetîm-i nüh-sadefsüñ gevher-i zâtuñ
Mesîh'a gökleri Zü'n-nûn'a deryâyı aratmışdır
- 4 Eger bir harfe biñ ma'nâyı derc eylerse 'âcizdir
Seni Hak Hazret-i Kur'ân ile ögmüş yaratmışdır
- 5 Eyâ kân-ı şefâ'at dest-gîr olmazsa ihsânuñ
Boyunca derd-mend **'İffet** yem-i 'isyâna batmışdır

21

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Bâ'is-i îcâd-ı 'âlemsin cihân sâyeñdedir
Cümle mevcûdât peydâ vü nihân sâyeñdedir
- 2 Sâye-i kaddüñ yere düşmez ser-â-pâ nûrsun
Yâ Resûlallâh zemîn ü âsumân sâyeñdedir
- 3 Mihr ü meh sîmîn rikâbuñdur şeb-i mi'râcda
Dehri tâbân itdiği bunca zamân sâyeñdedir
- 4 Pîşvâsın cümleye elde livâ'ü'l-hamd ile
Reh-nümâsın cennete peygamberân sâyeñdedir
- 5 Rûz-ı mahşerde Cenâbıñdan şefâ'at-hâh olan
Yalıñuz **'İffet** mi cümle 'âsiyân sâyeñdedir

22

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bizim sahrâ-yı dilde bâgımız bostânımız vardır
Açılmış tâze dâg-ı gonca-i hicrânımız vardır
- 2 Eger var ise firdevs içre “tecrî tahteha'l-enhâr”
Bizim vakt-i seherde dîde-i giryânımız vardır
- 3 Bırakmaz ümmetinden kimseyi nîrân-ı firkatde
Sürûş-ı dûzaha fermân ider sultânımız vardır
- 4 Cenâb-ı Ahmed-i Mürsel gibi taht-ı şefâ'atde
Taraf-dâr-ı ümem Peygamber-i zî-şânımız vardır
- 5 Olur revzenlerinden gurfe-i firdevse nezzâre
Sarây-ı sînede bir külbe-i ahzânımız vardır
- 6 Görenler katre katre gevher-i yâkût-ı müjgânı
Sanur gûyâ ki elde sübha-i mercânımız vardır
- 7 Bizi tenhâ görüp gurbetde bî-berg ü nevâ sanma
Melâmet kişverinde hayli nâm u şânımız vardır
- 8 Hüveydâ noktadan 'İffet 'ulûm-ı evvel ü âhir
Verâ-yı 'akl-ı külde mekteb-i 'irfânımız vardır

23

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Nesîm-i ravzasından 'âleme feyzin resân eyler
Dimâg-ı ehl-i derdi reşk-i bûy-ı bûstân eyler
- 2 Hudâ'dan rûh-ı Cebrâ'îl ider kurb-ı diger hâsıl
Ne dem ki şehperin çârûb-ı hâk-i âsitân eyler
- 3 Ölürsen sürmeden rûyum gubâr-ı ravza-i pâke
Kabirde üstühânım haşre dek âh u figân eyler
- 4 Yazarsam na't-i pâkin hâmeden feryâd olur gûyâ
Salât-ı Hazret-i Peygamber-i âhir-zamân eyler
- 5 Der-i ihsâna gelmiş bir siyeh-rû bendedir 'İffet
Ne rütbe mücrim ise dergehüñ dârü'l-emân eyler

24

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Ser-i zülfe reh-i tâbûri-edâdır fesler
Nigeh-i düşmene püsküllü belâdır fesler
- 2 Ser-be-zânû-yı gam olsun çü benefşe a‘dâ
Gülşen-i şevkete gül-nahl-i safâdır fesler
- 3 ‘Aks-i ruhsâra düşen kâküli mestûr eyler
Maşrık u magribe hükm itse becâdır fesler
- 4 Ser-i gerdûn-ı siyeh-kâseyi mânend-i şafak
Geşte-âgeşte-be-hûn itse sezâdır fesler
- 5 Biz de gül-gonca gibi zîver-i destâr ideriz
Zafer ü nusret ile ‘ukde-güşâdır fesler
- 6 Rûz u şeb dergehine yüz sürer ‘İffet o şehûñ
Giydirürse meh ü hurşide revâdır fesler

25

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Kiminüñ sahn-ı kazâsı kiminüñ hâkimi var
Ben de bilmem bu garîb ‘İffet’üñ âyâ kimi var
- 2 Nola fehmi itmez ise rütbe-i isti‘dâdım
Felegüñ ol kadar âyîne-i idrâki mi var
- 3 Neyle tutsun dehen-i vâ‘izi şûrîde-mizâc
Hân-ı imsâki mi var sübha vü misvâki mi var
- 4 İmtizâc itmedi bu halk ile bilmem ki dilüñ
Bir zemîn-i digeri başka bir eflâki mi var
- 5 Bir nigâh ile ider ‘âlemi ser-mest ü harâb
Kimseden gamze-i hûnînüñ ‘aceb bâki mi var
- 6 Böyle bî-kaydsın ammâ geliyor mâh-ı sıyâm
Hâzır olmuş şeker ü kahve vü tönbâki mi var

26

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Sebû-yı ârzûdan neş'e-mend olmak ne mümkündür
Felâtûn olmuşum 'âlem-pesend olmak ne mümkündür
- 2 Ne rütbe setr olursa mâye-i fazlı hüveydâdır
Nemek biñ dürlü renge girse kand olmak ne mümkündür
- 3 Olursa pây-bendi halka-i gîsû-yı cânândır
Dil-i âzâde kayd-ı dehre bend olmak ne mümkündür
- 4 Eger bir pul görürse zîr-i pâya ser-fürû eyler
Fürû-mâye güherler ser-bülend olmak ne mümkündür
- 5 Giceler subh olunca nâlişim bîhûdedir **'İffet**
O mâha halka-i âhım kemend olmak ne mümkündür

27

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bu dil bir şûh-ı 'âlem nev-resîde nev-civân ister
Ki ya'nî gülbün-i gülşende bir nâzik fidân ister
- 2 O zülf-i müşk-bâr içre görünce ruhların gönlüm
Ki zulmet içre İskender gibi âb-ı revân ister
- 3 Süzüldi yine 'ankâ-yı ma'ânî saydına tab'ım
Anıñçün 'âlem-i lâhûtda seyr-i lâ-mekân ister
- 4 Senüñ yâkût-ı la'lüñ vafına kâdir degül herkes
Aña rengîn-sühan bir şâ'ir-i gevher-feşân ister
- 5 Açılmaz 'ukde-i kâkül-veş **'İffet** nükte-i şî'rim
Yine hâmem gibi ser-tîz tîg-i zer-nişân ister

28

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Sebeb bu fitneye reşk-i miyânuñla buçaguñdur
Güzeller düşdiler hep hançere bâ'is bu çaguñdur
- 2 Çü mînâ-yı vücûdum âteş-i 'aşkuñla yandırdıñ
Uyandırma sabâh-ı haşre dek kendi çerâguñdur

- 3 Nişân-ı tîr-i gamzeñdir cigerde yâdigâr olsun
Bu kana boyanıklar sînem üzre nakş-ı dâğuñdur
- 4 İşüñ başa çıkarduñ san‘at ile gayri râhatsuñ
Gam-ı Şîrîn ile ey Kûh-ken dâg üstü bâğuñdur
- 5 Ta‘accüb eyleme ‘İffet yoluñda hâk-pây olsa
Anı pâ-mâle bâ‘is sâkiyâ câm u ayaguñdur

29

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Cevr-i yâr ‘âşıkâ ‘âdet gibidir
Gayre lutf itme zarâfet gibidir
- 2 Firkatüñ rûz-ı kıyâmet gibidir
Vuslatuñ müjde-i cennet gibidir
- 3 Beni agyâr ile hem-bezm itmek
Dûzaha ‘ayn-ı şefâ‘at gibidir
- 4 Bûs-ı dâmânı hayâlimde idi
İşte vallâhi kerâmet gibidir
- 5 Söylenür dilde belâ-yı mübrem
Meger ol gamzesi âfet gibidir
- 6 Pâk-dâmen büte dil-dâde olan
‘Ayn-ı erbâb-ı riyâzet gibidir
- 7 ‘İffet’e derd-i derûmı yanmak
‘İd-i kurbânda ziyâfet gibidir

30

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Revnak u tâbı dilüñ bâde-i hamrâdandır
Gonca-i tab‘a ferah hande-i mînâdandır
- 2 Mahall-i girye iken ‘işve-firîb-i dehrüñ
Bâ‘is-i handesi âlâyîş-i dünyâdandır

- 3 Şem'a hâkister ü pervâne ziyâ-güster olur
Verde îsâr-ı güher bülbül-i şeydâdandır
- 4 Câm-ı Kevser'de dahi bulmaz o zevk-i 'aşkı
Kays'a kim feyz-i mahıv kâse-i Leylâ'dandır
- 5 Tûtiyâ ise de bu hâke nigâh eyler mi
Çeşm-i Hak-bîne ziyâ 'âlem-i bâlâdandır
- 6 Bunda cânâna yakîn olma hünerdir yoksa
Vâ'izüñ müjdesi hep va'de-i ferdâdandır
- 7 Bezm-i meyde açılıp gonca feminden nükte
Dimiş ol meh bu dahi 'İffet-i gûyâdandır

31

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

- 1 Devlet peyâmı kâni'-i yek-nân iken gelür
Derde devâ da fârig-i dermân iken gelür
- 2 Biz kâni'iz ki gayri çerâg eylesün felek
Nân-pâremiz ki nîstî-i dendân iken gelür
- 3 Eyler kemâli kuvve-i 'aşk fi'le terbiye
'İduñ meşâma neş'esi sûzân iken gelür
- 4 Ben agladıkça itdi tegâfûl o mest-i nâz
Hâb-ı girân âdeme bârân iken gelür
- 5 Âyîne-i cemâli olup hâr u has-nümâ
'Arz-ı visâle dîde girîzân iken gelür
- 6 Mahv-ı vücûd eyle kemâl üzre 'İffetâ
Şemsüñ ziyâsı hâneye vîrân iken gelür

32

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

- 1 'Âlemde 'ömr-i fânî 'aynı habâba beñzer
Sûretde bir nümâyiş nakş-ı serâba beñzer
- 2 Hep rû-be-rû günâhım itdi şümâr u pürsiş
Gûyâ ki bezm-i vâ'iz rûz-ı hisâba beñzer

- 3 Ol hatt u hâl ü gîsû ruhsâr u çeşm ü ebrû
Var mı felekde bir meh ol âfitâba beñzer
- 4 Hayfâ ne fitnesin kim ezdâdı cem‘ idersin
Hattuñ kitâb-ı hüsne la‘lûñ şarâba beñzer
- 5 Etrâf-ı ‘ârızuñda ol hatt-ı nev-demîde
Bir hâşiye olunmuş zîbâ kitâba beñzer
- 6 Tarh eylesem ‘aceb mi bir bezm-i pâdişâhî
Yaşım şarâb-ı nâba bagrım kebâba beñzer
- 7 Gîsûlaruñ bükülmüş saff-ı nîgeh düzülmüş
Çeşmüñ yine süzülmüş mest-i ‘itâba beñzer
- 8 Mey-hâne-i kühende yokdur enîs-i ‘âşık
La‘l-i müzâb-ı sâfa sâz u rebâba beñzer
- 9 Mey-hâne gûşesinde eyler rükû‘ u secde
‘İffet yine gamuñla mest ü harâba beñzer

33

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

- 1 Göñül bu hırmî-i gamda ne âb u dâne arar
Ararsa Kays-ı mahabbet başında lâne arar
- 2 ‘Abes hamûş degüldür dehân-ı pervâne
Beyâna şu‘le-i âteş gibi zebâne arar
- 3 Ne rütbe ketme bahâne ararsa tab‘-ı le‘îm
‘Atâya ehl-i semâhat dahi bahâne arar
- 4 Seher humârla mest-i şarâb-ı şâm-ı visâl
Dehân-ı goncada şeb-nem mey-i şebâne arar
- 5 Zebân-ı sûsen-i gülden çemende bâd-ı seher
Gezer o bâr u beri neş’eden nişâne arar
- 6 Bu dâg-ı derd-i mahabbet o meh-veşin mi deyu
Dudag-ı lâleyi şeb-nem ne nâzikâne arar
- 7 Perî-veşâna tarâvet virür ki sun‘-ı kader
Ne reng-i veshmeye hâcet ne zîb-i şâne arar

- 8 Fezâ-yı sînede her şeb hayâl-i nev-hat-ı yâr
O magribî gibi vîrânededen hızâne arar
- 9 Henûz gevherim itmez sezâ-yı germ-i nigâh
Zebân-ı 'İffet'i bir vakt olur zamâne arar

34

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

- 1 Şânemiz zülf-i dil-âvîze ne dâmâna geçer
Bizim ancak sözüümüz çâk-ı girîbâna geçer
- 2 Düşmeyüp üstine şeb-nem gibi gül-berg-i terin
Çemeni bâd-ı sebük-rev ne zarîfâne geçer
- 3 Bülbülân bezm-i gülüñ mutrib-i gûyendesidir
Seherî nâz u niyâzı bir iki hâne geçer
- 4 Bende-i ehl-i dilân âhir olur şâd u be-kâm
Gün olur ol dahi ser-meclis-i 'irfâna geçer
- 5 Yanar âteş gibi nevk-i saf-ı müjgânları
Vakt olur perde-i dilden harem-i câna geçer
- 6 Bulunur hâsılı her sînede bir sûz u güdâz
Kimisi şem'-i şebistân kimi pervâne geçer
- 7 'İffetâ her gazelüñ Hâfız-ı Şîrâz'a bedel
Hüsn-i sît-i sūhanuñ kişver-i Îrân'a geçer

35

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Bûy-ı ruhsârından oldum ser-gelû-yı intizâr
Oldı hûn-âb-ı sirişkim âb-rûy-ı intizâr
- 2 Katre katre sûz-ı dûzahla çekîde zann olur
Pür olursa 'ayn-ı Kevser'den sebû-yı intizâr
- 3 Gâyet-i te'sîrden nîrânı bin fersah geçer
Bezm-i huld içre olursa güft-gûy-ı intizâr
- 4 Nesc idüp dest-i ecel târ-ı kefenden bâd-bân

Levha-i ten-şûydan zevrakçe cûy-ı intizâr

- 5 Eylesün **'İffet** kibâr-ı 'asra takdîm-i sūhan
Kimde var ise dimâg-ı ârzû-yı intizâr

36

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

- 1 Gül-zâr-ı cihân içre ne bir nahl-i berim var
Rûyuñ gibi bir solmayacak gonca-terim var
- 2 Şem'-i ruhuña gerçi ki pervâneyim ey meh
Bezmüñe senüñ varmaga ne bâl ü perim var
- 3 Gelmez yanıma hayli zamân bu dil-i 'ayyâr
Bir şûha yine mâ'il imiş ol haberim var
- 4 Var ise senüñ gamze ile tîg-i nigâhuñ
Ey şûh benim nâle-i âh-ı seherim var
- 5 Pâyıma nisâr eylemege yârüñ ey **'İffet**
Gencîne-i dilden ki dükenmez güherim var

37

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Salınup nâz ile ol serv-i hırâmân geliyor
Hızr ile sanki cemâd-ı çemene cân geliyor
- 2 Tolanup gülşeni emvâc-ı pey-â-peyle seher
Bulanup cûy-ı revân silsile-cünbân geliyor
- 3 Yine şâh-ı güle evreng-i zeberced kurulup
Seherî makdemine murg-ı hoş-elhân geliyor
- 4 Hâne-i sîneyi kıl şûh-ı sivâdan tathîr
Taht-gâh-ı dile ol husrev-i zî-şân geliyor
- 5 Karşı tur nâvek-i müjgânına cânüñ var ise
Kec külâh elde kadeh mest ü gazel-hân geliyor
- 6 Bu dahi mey-kedenüñ hâssa-i nâ-yâbından
Aña hüzn ile varan hurrem ü handân geliyor

- 7 Göricek ol büt-i tersâ-beçeyi sîne-güşâ
Gül gibi hâtırına çâk-ı girîbân geliyor
- 8 Raks idüp tîg ile ol mug-beçe-i 'işve-nümâ
Togrısı gökdeki Mirrîh'a hirâsân geliyor
- 9 İtse bir ehl-i dil ü mün'imi güm-geşte felek
Lâ-cerem sadrına bir kâleb-i nâdân geliyor
- 10 Olup âmâde çemen sahnına bezm-i gül ü mül
'İffetâ yâdına hoş-meşreb-i rindân geliyor

38

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 1 Güneş bu tâb ile ol meh-'izâra beñzemiyor
Hilâl o kaşları yâya ne çâre beñzemiyor
- 2 Cigerde nâr-ı firâkuñ o rütbe sûzişi var
Yanında âteş-i dûzah şerâra beñzemiyor
- 3 Dehinde âteş olur bir sühan ki derd iledir
Kanaryanuñ tolalı hiç hezâra beñzemiyor
- 4 Ne dürlü kendini tezyîn iderse nev-kîse
Ne gûne câme giyerse kibâra beñzemiyor
- 5 Efendi 'İffet-i zâruñ hayâl-i 'aşkuñ ile
Leyâlî leyle nehârı nehâra beñzemiyor

39

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Olmuş agyâr hayâlûñ ile mihmân-perver
Merdüm-i çeşmine her gice misâfirler iner
- 2 Uydurunca çalışur mes'eleyi meşrebine
Sûfî hakdır deyu çâr-mezhebe döndükçe döner
- 3 Yakduñ ey şem'-i safâ havsala-i agyârı
Reh-i mescidde tutuşmuş gibi işkenbe fener
- 4 Tavrımız meşreb-i gerdûna mugâyirdir hep
Rızkımız hâle-sıfat zenbil ile gökden iner

5 Sûziş-i ‘aşk-ı Hudâ ile yanan şem‘-i vücûd
Mihr-i ‘âlem gibi tâ subh-ı kıyâmetde söner

6 ‘İffetâ tevsen-i gerdûna biner ‘izzet ile
İttikâ itmese ger tab‘ına erbâb-ı hüner

40

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 ‘Acebdir ki bilür de kendüyi cevher-fürûşum dir
Sorarsañ sâfilîne rûh-ı eflâkim sürûşum dir

2 Tayanmaz peşşe-i nâcîz-veş darb-ı mekes-râna
Hümâyûnum hümâyım sâye-i devlet-bedûşum dir

3 Girânî-i tekebbürde gelür Hâmân'dan efzûn-ter
Ser-i kürsîde halka bende-i halka-be-gûşum dir

4 Geyermiş ‘anterî ol sündüs ü dîbâ-yı istebrak
Soyundum mâ-sivâdan hırka-i peşmîne-pûşum dir

5 Sakın tevkîr-i nâsa hande-i vesvâsa aldanma
O Kitmîr-i müzevvir gâyetinde Şâzenûş'um dir

6 Yem-i hayret midir bilmem ‘acebdir ‘İffet’üñ hâli
Cihânı velveyleyle toldurup soñra hamûşum dir

41

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Sitem dest-i ümîd-i câm-ı gül-fâm itdigim yerdir
Benim subh-ı sıyâm ferhunde ahşâm itdigim yerdir

2 Leb-i ejder yatup mest-i şeker-hâb olduğım pister
Der-âgûş-ı esed âsûde ârâm itdigim yerdir

3 Muhassal kâr-ı ‘âlemde o rütbe nâ-becâyım ki
Varup pîş-i sanem da‘vâ-yı islâm itdigim yerdir

4 Dehirde ol kadar kahr u ‘itâba oldum âlüfte
Benim mahşer-zemîn tıflâne bayrâm itdigim yerdir

- 5 Bu rütbe kayd-ı câh-ı dehre ‘İffet bî-dimâg olmam
Sipihri-i hod-pesendi hâr-ı nâ-kâm itdigim yerdir

42

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

- 1 Zâhid namâz u rûzeyi takvâya uydurur
Nakd-i ribâyı hîle-i fetvâya uydurur
- 2 Tab‘-ı zamâne sifle-şinâs ol da mürtekib
Kâr-ı sipihri merd-i fûrû-mâye uydurur
- 3 Ruh zerd dâg-ı sîne tehî-câm lâle-vâr
Her kim ki âh u nâlesini nâya uydurur
- 4 Güm-kerde-râh olsa da Mecnûn sebâtla
Elbet tarîki hayme-i Leylâ'ya uydurur
- 5 Bâlâ-makâma sîne vâlâ-himem gerek
Hayyât-ı neş'e câmeyi bâlâya uydurur
- 6 Zahmet çeker mi ‘âlem-i sûrîde ‘İffetâ
Nakkâş-ı nakş ismi müsemmâya uydurur

43

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 ‘Aceb tanzîr olunmaz mısra‘-ı berceste ebrûlar
Amân ol haste gözler gamzeler peyveste ebrûlar
- 2 Teferrüc-gâh-ı dehri beñzedir deşt-i şehîdâna
Eger hançer sunarsa gamze-i bed-meste ebrûlar
- 3 İder taraf-ı nigehe zâhidân-ı hod-perestânı
Leb-i mihrâba yüzler sürmeden vâreste ebrûlar
- 4 Dehânından yine bir harf alınmaz ol büt-i nâzın
Olurken âferîde nükte-i ser-beste ebrûlar
- 5 Tılsım-ı genc-i hüsne dest-i kudretle nigehe-bânî
İki şemşîr-i hindî birbirine beste ebrûlar

44

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

- 1 Her dem ki ebruvân-ı füsûn-sâz çîn tutar
Müjgân-ı hûn-feşân sâf sâf kemîn tutar¹
- 2 Vahdet-nişân-ı kâkülüñ içre çü nokta hâl
Küffâr içinde kalmış o kim gizli dîn tutar
- 3 Zann itme her şafak hûrşîd tulû' ider²
Kûy-ı riyâz-ı yâre felek dûr-bîn tutar
- 4 Gîsûyî tâb-nâk-i 'izârında pîç idüp
Her bir hamında âhû-yı vahşî-i Çîn tutar
- 5 'İffet görünce hattıla yâkût-ı la'lüñi
Sahn-ı çemende câmıla tâze zemîn tutar

Der-Harfi'z-Zâ

45

(Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün)

- 1 Her teng-dile bâde-i esrâr virilmez
Bî-vüs'ate peymâne-i ser-şâr virilmez
- 2 Cânânı fedâ mezheb-i 'aşk içre küfrdür
Cânlar virilür âhere dil-dâr virilmez
- 3 Erbâb-ı dile zülf ü ruhuñ sırrı hüveydâ
Tebîhe bedel anlara zünnâr virilmez
- 4 Cânımdan 'azîz olsa gam-ı 'aşk sezâdır
Her kâleb-i bî-rûha bu ekdâr virilmez
- 5 'İffet beni öldürdi o meh zehr-i sühanla
Ol la'l-i şeker-bâra bu güftâr virilmez

---

1 Bu mısradâ vezin bozuk.

2 Bu mısradâ vezin bozuk.

46

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Sakın murg-ı kerem her beyza vü her lânedden çıkmaz
Ziyâ-ı şem'a beñzer taşra her bir hânedden çıkmaz
- 2 Ne yüzden cilve-gerdir ben de bilmem rûy-ı maksûdı
Kimi mescid-nişîn ü kimisi mey-hânedden çıkmaz
- 3 Ne hoş resm-i mahabbetdir fedâ-yı şem'ı seyr eyle
Yanar subha çıkınca hâtır-ı pervânedden çıkmaz
- 4 Dilim sahbâ-yı Cem'dir sözlerim bir mey ki pür-neş'e
Ki böyle derd-i sersiz bâde her peymânedden çıkmaz
- 5 Eger bir kez tararsañ perçemüñ Kevser'le şüyîde
Ölürse bûy-ı zülfüñ haşre dek ol şânedden çıkmaz
- 6 Perîşân göñlümüzden fikr-i zülfüñ bir nefes gitmez
Dem-â-dem bîm-i zencîr hâtır-ı dîvânedden çıkmaz
- 7 Bu tab'ıla Sitânbûl'dan çıkar 'İffet gibi şâ'ir
Burûsa gibi ammâ belde-i bîgânedden çıkmaz

47

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Zafer buldukda itme dil-hırâş-ı kâvişüñ kalmaz
Felekdir bu gehî püşt ü penâh u bâlişüñ kalmaz
- 2 Senüñçün hırmey eyler çarhı dihkân-ı felek ammâ
Tenüñde kuvve-i hâzım dehânuñda dişüñ kalmaz
- 3 Murâd üzre döner bu çarh-ı mînâ lîk 'âlemde
Senüñ za'f-ı heremle bir pesendîde işüñ kalmaz
- 4 Eger dest-i kaderden kem-ter olsa bir gice nânuñ
Velew kutb-ı cihân ol tekyede bir dervişüñ kalmaz
- 5 Bu rütbe ey gül-i ter bülbül-i şeydâya nâz itme
Ser-i mâha bilürsün kim bu âb u tâbişüñ kalmaz
- 6 'Azîz-i Müntakim'dir Hak müheyyâ cevri ü bî-dâda
Senüñ de 'İffetâ çarha bu sûz-ı nâlişüñ kalmaz

48

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Bilmeyüp reh-zeni ahbâb kıyâs eylemişüz
Tâb-ı berki şeb-i meh-tâb kıyâs eylemişüz
- 2 Ol kadar gafletimiz refte-revân-ı miheni
Nâz-ı bâlişde şeker-hâb kıyâs eylemişüz
- 3 Bir takım teşne lebi sâhil-i deryâda görüp
Çeşme-i Hızır ile sîrâb kıyâs eylemişüz
- 4 Der-i dil dahme-i pür-gevher-i hâkânî imiş
Herkes ol dergehe reh-yâb kıyâs eylemişüz
- 5 Var ise sîne-i ‘âşıkda eger sabr u sükûn
Rûy-ı âyîne sîmâb kıyâs eylemişüz
- 6 Ol ise şu‘le-i şeb-tâb-ı şerer-pâre degül
Pertev-i mihr-i cihân-tâb kıyâs eylemişüz
- 7 Tâk-ı ebrûsını dün gice tahayyül iderek
Revzen-i mescidi mihrâb kıyâs eylemişüz
- 8 Nice bî-mâye-i ferrâr u gürîzendeleri
Fenn-i iksîrde zafer-yâb kıyâs eylemişüz
- 9 **‘İffetâ** lutf-ı sühan tab‘-ı Hudâ-dâd bize
Sanma kim servete esbâb kıyâs eylemişüz

49

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Civândır tab‘-ı **‘İffet** san‘at u îcâddan kalmaz
Benân-ı kilik-i mu‘ciz-perveri Bihzâd'dan kalmaz
- 2 Görenler vasf iderler lûliyân-ı Çîn ü Keşmîr'i
Nigâristân-ı Bursa Halluh u Nevşâd'dan kalmaz
- 3 Ne rütbe hâce Hâfız vasf iderse şehr-i Şîrâz'ı
Pıñarbaşı bizim de âb-ı Rûkn-âbâd'dan kalmaz
- 4 Husûsâ âşiyân-ı şâhbâz-ı devlet olmuşdur
Sitânbûl Şâh-ı Ekber'le Cihân-âbâd'dan kalmaz

- 5 İder mecrâ-yı dilden cûy-ı şîrî hâmeden icrâ
Bizim de tîşe-i endîşemiz Ferhâd'dan kalmaz

50

(Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün)

- 1 Rindân-ı gamız çille-i hamyâze-keşânız
Her nâvek-i ebrû-yı kemân-dâra nişânız
- 2 Sûretde nakış ma'nîde bî-reng-i ta'alluk
Zîrâ ki biz âyîne gibi sâde-dilânız
- 3 Cûy-veş tolanur hâmemizi sırr-ı belâgat
Gülzâr-ı fesâhatda bu gün serv-i revânız
- 4 Her silsileden ma'nîde âzâdeyiz ammâ
Sûretde esîrân-ı ham-ı zülf-i bütânız
- 5 Pür-cürm ise de reng-i ruh-ı zerd ile **'İffet**
Bâzâr-ı mahabbetde yine nakd-i revânız

51

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

- 1 Böyle firâk-ı derd ile mükrem olur muyuz
Yoksa o yâr-ı cân ile hem-dem olur muyuz
- 2 Kesmem ümîd lîk bu rütbe günâhla
Kurb-ı visâle biz dahi mahrem olur muyuz
- 3 İnsâf idince cümle behâ'im-revîşimiz
Bilmem bu hâl ü şân ile âdem olur muyuz
- 4 Tîg-i nigâhı yâreler açdı cigerde kim
Bârî ölünce kâbil-i merhem olur muyuz
- 5 Hak setr ider mi yoksa kıyâmetde **'İffetâ**
Engüşt-nümâ-yı 'ibret-i 'âlem olur muyuz

52

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 ‘Aşkî mînâ kırılıp mey dökülünce çekeriz
Rûhumuz sâgar-ı tenden süzülünce çekeriz
- 2 Hasret-i reng-i ruhuñ nahl-i hayâtım varakı
Berg-i güller gibi hâke dökülünce çekeriz
- 3 Belî ‘uşşâk miyânında sözün togrısı bu
Gam-ı kaddüñ belimiz tâ bükülünce çekeriz
- 4 Heves-i silsile-i kâkül-i müşgînini biz
Dem-be-dem rişte-i ‘ömrüm üzülünce çekeriz
- 5 Kurtuluş yok girih-i kâkül-i yârdan ‘İffet
Bu revişle elem-i ‘aşkı ölünce çekeriz

Der-Harf-i Şın

53

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün)

- 1 Yed-i nâ-ehle girmiş rence düşmüş
‘İlim Etrâk'a tıb Efrenc'e düşmüş
- 2 Dil-i âvâre vâdî-i ‘ademden
Yazık bu hayme-i ispence düşmüş
- 3 Karâr üzre safâ-yı bezm-i fânî
Ne pîrâna ne sehm-i gence düşmüş
- 4 Bün-i çâh-ı zekanda ben garîbüñ
Gedâ-yı magribîdir künce düşmüş
- 5 Müheyyâ olmayup ârâm-ı zâhid
Gazûbâne namâz-ı pence düşmüş
- 6 Mükemmel gerçi kim esbâb-ı hüsnüñ
Kadüñ bâlâ miyânuñ ince düşmüş
- 7 Şikeste gerçi ‘İffet şîşe-i dil
O tıfl-ı nâzdan eylençe düşmüş

54

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Hâsıl-ı nüh-sadefî bir dür-i nâ-yâba degiş
Cümle-i encümi ol nûr-ı kamer-tâba degiş
- 2 Külbe fârig-dil ile kasr-ı Havernak gibidir
Bün-i kâh-ı emeli seylî-i seylâba degiş
- 3 Böyle iksîre firîbende degül tıfl-ı hîred
Dirhemi derhem idüp sîmîni sîmâba degiş
- 4 Bu enâniyyete vâbeste kemâl ü hüneri
Tıfl-ı ebced-reviş ol verziş-i âdâba degiş
- 5 **‘İffetâ** sînedeki kalb-i sanavber-suveri
Bir meh-i piste-leb ü gonca-i şâd-âba degiş

55

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Olma magbûn-ı perestiş sît ile gevsâle-veş
Kıl ü kâl-i nâsla tavrûñ degişme kâle-veş
- 2 Yine ol âfet beni pâ-mâl-i nâz itmek diler
Göklere peyveste olsam dûd-ı âh-ı nâle-veş
- 3 İtmesün gâret hazer kıl reh-zen-i dünyâ seni
Şîve-i keyd-i fitenle Zelle-i Muhtâle-veş
- 4 Halk içinde sad-hezârân pîr-i nâ-bâlîg ki var
Añlamaz güft ü şenîdi kûdek-i nev-sâle-veş
- 5 Dest ü dâmen gevher-i ‘ilm ü ma‘ârifden tehî
Müşterî bâzâr-ı nazma müflis-i minkâle-veş
- 6 Hiç olmazsa tolaşur mûy-ı rîş-i **‘İffet**'e
Kendi ‘aybından ider sarf-ı nazar büzgâle-veş
- 7 Bir şeker-hand ile ol meh-rû sorarsa hâtırım
Goncaya tahvîl olur dâg-ı derûnum lâle-veş

Der-Harfi't-Tâ**56- Na't-ı Şerîf**

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Tarz-ı Tûbâ nahl-i kaddüñden galat
Sırr-ı Kevser'den garaz la'lüñ fakat
- 2 Medd-i bismillâh hilâl ebrûlaruñ
Ma'ni-i çârüm-kitâb âyât u hat
- 3 Mest-i mey-gûn ol mükahhal dîdeler
Sırr-ı "Mâ-zâga'l-basar" dır bî-galat
- 4 Nükte-i mübhem lebüñ hattuñda yâ
Âyet içre gizli nûn mı bî-nukat
- 5 Mâ-cerâmız 'İffetâ takrîr için
Cûy-ı eşkim seyl olur mânend-i Şat

Der-Harfi'l-Fâ**57**

(Müfte'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün)

- 1 Gülde ruh-ı hande-nümâ ber-araf
Goncada dîrîne-kabâ ber-araf
- 2 Tohm-ı emel rîk-i revân neş'ede
Nâmiyede neşv ü nemâ ber-araf
- 3 Sîne-i zâhidde mahabbet mi var
Dîde-i a'mâda ziyâ ber-araf
- 4 Şerm ü hicâba dinilüp eblehî
Olmada nâmûs u hayâ ber-araf
- 5 Tohm-ı le'îm arzı idüp istî'âb
Kışt-ı safâ ebr-i sehâ ber-araf
- 6 Kande vatan kande revâc-ı sühan
Dürre sadef içre bahâ ber-araf

- 7 Ta‘na-zen-i müdde‘iyân mevc mevc
Nükte-pesend ü zurefâ ber-araf
- 8 Olsa bulurdük siteminden rehâ
Döne döne arz u semâ ber-araf
- 9 Berf-i şitâ müjde-res-i nev-bahâr
Bülbül ü gül peyk-i safâ ber-araf
- 10 Her ne kadar rind ü güneh-kâr ise
Meşreb-i ‘İffet’de riyâ ber-araf

Der-Harf-i Kâf

58

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Bakırın sikke ile yaldız ‘ayâr olduğu yok
Nakdile tab‘-ı fûrû-mâye kibâr olduğu yok
- 2 ‘Aşkî men‘ eyler ise vâ‘iz olunmaz ta‘yîb
Neylesün bu gama bî-çâre düçâr olduğu yok
- 3 Nice bir perveriş-i cism-i kesâfet-perver
Baña her vechile bâr olmada yâr olduğu yok
- 4 Rûz-ı rûşen bize hurşîd-i kıyâmetle midir
Bunda bir fark olunur leyl ü nehâr olduğu yok
- 5 Eyle bir âfet-i nev-hattıla tebdîl-i çemen
Bursa’nuñ yoksa rebî‘inde bahâr olduğu yok
- 6 Konulur vakt-i tekâlifde bir âdem yerine
‘İffet’üñ gayri mahallerde şümâr olduğu yok

59

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Zehr-i hayât-âver imiş ibtilâ-yı ‘aşk
Ölmezse çok mı haşre kadar mübtelâ-yı ‘aşk
- 2 Her bir şehîd-i hande-künân tîga cân atar
Olmuş meger ki reşk-i İrem Kerbelâ-yı ‘aşk

- 3 Sabr eylemek de ölme de terk-i diyâr da güç
Hiç bir belâya beñzemeyüpdür belâ-yı ‘aşk
- 4 Mir’ât olur ki anda hüveydâ cemâl-i yâr
Bir göñli sâf eyleye jengden cilâ-yı ‘aşk
- 5 ‘İffet bu yolda hîçe kodum nakd-i ‘ömrümi
Bâr-ı girân-ı mihnete olsun salâ-yı ‘aşk

Der-Harf-i Kâf

60- Na‘t-ı Şerîf

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 ‘Âleme mir’ât-ı ruhsârüñ nümâyân eyledüñ
İns ü cinni mazhar-ı envâr-ı îmân eyledüñ
- 2 Parmaguñdan bahş idüp ashâba âb-ı Kevser'i
‘Ayn-ı Hızr'ı reşk ile zulmetde pinhân eyledüñ
- 3 ‘Âsitân-ı dergehüñ takbîl iderler rûz u şeb
Mihir ü mâhı ravza-i pâküñde der-bân eyledüñ
- 4 Cümleten eşyâ salât ile selâm eyler saña
‘Âlemi şermende-i tûfân-ı ihsân eyledüñ
- 5 Lutf ile ‘afv eyleyüp evzâ‘-ı nâ-şâyestemi
Çünkü mahzûn göñlümi na‘tuñla handân eyledüñ
- 6 Gam degül ‘İffet kuluñ bîmâr-ı ‘isyân olsa da
Yâ Resûlallâh hezârân derde dermân eyledüñ

61

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hâne-i sayyâd-ı kâküldür harâmî gözlerüñ
Mest-i mînâ-yı tegâfüldür harâmî gözlerüñ
- 2 Düzd-i şeb-rev gibi tâk-ı ebruvân altındadır
San nigeh-bân-ı ser-i püldür harâmî gözlerüñ

- 3 Haste vü *hâbî*dedir *gûyâ* harîm-i nâzda
Reh-zen-i *sabr* u *tahammüldür* harâmî gözlerüñ
- 4 Şîr-i ner *zencîridir* ammâ *kıyâs-ı sâde-dil*
Âhû-yı *gül-çîn-i sünbüldür* harâmî gözlerüñ
- 5 Halka-i âhım gibi *zülfüñle dâ'im müttefik*
Kâ'il-i *devr ü teselsüldür* harâmî gözlerüñ
- 6 Bilmezem **'İffet** gibi şâ'ir midir *sâhir* midir
Şu'le-i *fıkr ü tahayyüldür* harâmî gözlerüñ

62

2 (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Kalmamış *ahbâbımız* itsek de *ülfet bî-nemek*
Nukl-i *meclis bî-meze tertîb-i sohbet bî-nemek*
- 2 Çâh-ı *Nahşeb hâzır* u *ihvân-ı Yûsuf döstân*
Ba'd-*ezîn 'âlemden ümmîd-i mürüvvet bî-nemek*
- 3 Gâlib olmuş *tab'-ı hayvânî zemîne* ol kadar
Şimdi *hâk-i şûre-zâr-ı âdemiyet bî-nemek*
- 4 Bâde *bî-keyfiyyet ü şem'-i harîfân bî-fürûg*
Dil-*berân bî-câzibe gül-bûs-ı vuslat bî-nemek*
- 5 Geldi mi *bilmem dimâg-ı câna* bir *zevk-i dîger*
Hep *telezüz itdigim envâ'-ı lezzet bî-nemek*
- 6 Hak Ta'âlâ *bahş ide bir neş'e-i âher* meger
Yoksa **'İffet** *mîve-i zîbâ-yı cennet bî-nemek*

63

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Sâgar-ı *ikbâl ü nukl-i câvidân* virmez *felek*
Gâh olur *murg-ı hümâya üstühân* virmez *felek*
- 2 Nev-*hilâl-âsâ kef-i ümmîd-i erbâb-ı dile*
Süfre-i *hurşidden bir pâre nân* virmez *felek*
- 3 Şâhid-i *Beytü'l-Hazen'dir Rûh-ı A'zam* hürmet it
Hâne-i *târîke dâ'im mîhmân* virmez *felek*

- 4 ‘Ayn-ı müjgân ile irvâ kıl nihâl-i maksadı
Tutalım böyle zemîn virmiş zamân virmez felek
- 5 Eyleme “cem‘an yekûn” bîhûde sarf-ı nakd-i cân
‘İffetâ bir vakt olur savt-ı amân virmez felek

64

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

- 1 Ey gonca-dehen nâz ile güftâra mı geldüñ
Dem-beste idüp bülbüli gül-zâra mı geldüñ
- 2 Ey çeşm-i siyeh sen dahi mestâne revişle
Zâg virmege ol gamze-i gaddâra mı geldüñ
- 3 Hârût-ı hayâlüñ düşeli çâh-ı derûna
Dilden ‘acebâ dâde-i bî-zâra mı geldüñ
- 4 Lutf eylemege meclis-i ‘uşşâka mı yoksa
Ta‘lîm-i cefâ itmege agyâra mı geldüñ
- 5 Bu semt-i dil-ârâ-yı refîkdir hele ‘İffet
Bülbül gibi sen gülşen-i eş‘âra mı geldüñ

65

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Kerem-cûyân olup ihsân-ı dehri añladık bildik
Vukû‘-ı derdile dermân-ı dehri añladık bildik
- 2 Safâ-yı hâtır üzre ârzû-yı ye’simiz aldık
Hele eltâf-ı bî-pâyân-ı dehri añladık bildik
- 3 Hamîde-kâmet eyler rûy-ı zer ‘ismet-fürûşâmı
Şu pâk-dâmân olan hûbân-ı dehri añladık bildik
- 4 Safâ-yı bezm-i ülfetden humâr-ı derd-i ser çekdik
Sadâkat-kârî-i yârân-ı dehri añladık bildik
- 5 Ma‘ârifden eser yok devlete magrûr u kâni‘ hep
Birer nân-pâreye dûnân-ı dehri añladık bildik

- 6 Geyüp bol yeñli kürki gûşede mollâ-yı Haşmet-veş
Zarîfân ile pür ‘irfân-ı dehri añladık bildik
- 7 Hele ben bildigim gendüm-nümâ vü cev-fürûş ancak
Salâh-ı sûri-i ihvân-ı dehri añladık bildik
- 8 Hamûş ol ‘İffetâ kim şâh-ı iklîm-i fenâyız biz
Yeter keyfiyyet-i devrân-ı dehri añladık bildik

66

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hiç virür mi gonca-i dilden leb-i âdâb reng
Dökmese dâmâna dîdem jâle-i hûn-âb-reng
- 2 Cünbiş-i gehvâreden hâtır-nişânımdır benim
Cây-ı âsâyiş degül bu merkez-i sîmâb-reng
- 3 Kâbil-i teşbîh idi ârâyiş-i ruhsâruña
Ger kabûl itmiş olaydı şu‘le-i meh-tâb reng
- 4 Eylesek bir bezm-i gül ammâ ki çeşm-i bülbüle
Virmese mânend-i gonca hande-i ahbâb reng
- 5 Âb-ı tâb-ı la‘lüne yâkût-ı mînâ foyadır
Âteş-i terdir virür elbet şarâb-ı nâb reng
- 6 ‘Âriyetdir halka hem-reng olsa da mir’ât-ı dil
‘Aks-i mînâdandır ‘İffet gösterürse âb reng

67

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

- 1 Gevherle nigûn kâse-i eflâka ne dirsüñ
Bir dâne nisâr eylemez imsâka ne dirsüñ
- 2 Envâ‘-ı reyâhîn ü ma‘âdinle ‘acebdır
Pâ-mâl-i cefâ tîre-nümâ hâke ne dirsüñ
- 3 Sûfide olan sübhaya dñnbâle-i kejdüm
Ol hayye-sıfat noktalı misvâka ne dirsüñ
- 4 Ol tîre-dil ü hem-nefesi cevher-i sâfi
Mevc urmada deryâ ile hâşâka ne dirsüñ

- 5 Meczûb-ı hıred-sûz ola yâ tıfl-ı debistân
Bu hâne-i mâtemde ferah-nâke ne dirsün
- 6 Söz yokdur eger câm-ı tecellî ile meste
Bu ‘âlem-i fânîde tarab-nâke ne dirsün
- 7 Şûrîde ider ‘ârîfî te’ sîr-i kelâmı
Sâhir dimeyüp ‘İffet-i bî-bâke ne dirsün

68

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Sikke ile şeh-revâ gibi nuhâs olmak gerek
Hiç hüner lâzım degül ahter-şinâs olmak gerek
- 2 Öyle düşvâr oldı ‘âlem kat‘-ı âmîziş idüp
Üns-i vahşî eyleyüp Kays'a kıyâs olmak gerek
- 3 Da‘vet-i ins ü perî matlûb ise ber-vefk-i dil
Sîhr-sâzî öğrenüp hannâs-ı nâs olmak gerek
- 4 Togrılıkla tîr-veş yabâna düşmekden ise
İş görüp kec-rev olup mânend-i dâs olmak gerek
- 5 Şimdi öğrendim mizâc-ı ‘asrı ‘İffet neyleyim
Lâf ile dahme-güşâ hindî-esâs olmak gerek

Der-Harf-i Lâm**69**

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Dâmen-i sâhilden olma tîre deryâ-meşreb ol
Olma mânend-i mekes dil-sîr ü ‘ankâ-meşreb ol
- 2 Eyleme dâmânuña gül-mîh âhen-sûzeni
Hep kesil târ-ı ta‘allukdan Mesîhâ-meşreb ol
- 3 Gördüğün esrârı ammâ sırr idüp fâş eyleme
Sîneyi âyîne-veş sâf it mücellâ-meşreb ol

- 4 Kimsenüñ olma sakın hâr-ı mugaylân-ı rehi
Kim didi sûfî-sıfat hod-kâm u hod-râ-meşreb ol
- 5 ‘Âlem-i sûretde kalma her nefes ma‘nâ gözet
Sırr-ı esmâdan tecerrüd kıl müsemâmâ-meşreb ol
- 6 Dûstân ‘İffet felek-meşreb hezârân-âşinâ
Sen dahi ‘arz-ı hulûs itmekde dünyâ-meşreb ol

7

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Hat-ı ruhsâr-ı gülün hâra bedel
Perçem-i pür-şikenün mâra bedel
- 2 Hıtta-i Hind'e gider Ka‘be degül
Geçecek dest-i riyâ-kâra bedel
- 3 “Câ‘eni’l-kavmü” himâr ile olur
Bu galat makdem-i agyâra bedel
- 4 Yine âyîne-i sînemde bulur
Kendine bulsa o meh-pâre bedel
- 5 Mihr ü meh devr-i kamerde bulamaz
‘İffet-i rind-i kühen-kâra bedel

71

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Yâr dirse sînede her yâre makbûlüm degül
Virme ruhsat gamze-i gaddâra makbûlüm degül
- 2 Tâ felekde pister-i perr-i hümâdan hâle-veş
Olsañ âgûşumda ey meh-pâre makbûlüm degül
- 3 Pâyûña şeb-nem gibi düşmek degül mânend-i gül
Ziver olsam gûşe-i destâra makbûlüm degül
- 4 Mâ-hazar hûn-ı cigerdir âb-ı Hızır olsa lebüñ
Sihhat ammâ sînede bîmâra makbûlüm degül
- 5 Âb u gilden geçdi göñlüm sen büt-i Çîn ol velev
Gayri bakmam sûret-i dîvâra makbûlüm degül

- 6 Her ne lutfuñ var ise agyâra it şimdengeri
Çâre olsañ ‘İffet-i nâ-çâra makbûlüm degül

72

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hak bilür maksûdumuz agyâra yâr olmak degül
Kimsenüñ dâmânına gîrende-hâr olmak degül
- 2 Ol günâh-ı tâli‘-i bergeştedir yoksa bizim
Kimseye matlûbumuz ‘âlemde bâr olmak degül
- 3 Her nemâ buldukça nahl-i sâye-dâr olmak hüner
Yoksa pîr oldukça tıfl-ı ney-süvâr olmak degül
- 4 Her gice encüm-şümârız sen meh-i nezzâreye
Hayret-i âyîne-i leyl ü nehâr olmak degül
- 5 Bizden itsün ictinâb ol kim murâd u matlabı
Dâmen-i ‘ismet-tırâzı lekke-dâr olmak degül
- 6 Kasdımız ‘İffet bu bezm-i ‘ayş-ı nûşâ-nûşdan
Tâ sabûh-ı subh-ı mahşer hûşyâr olmak degül

Der-Harf-i Mîm

73

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Kaşlaruñ şevki ile hâmeyi gûyâ itdim
Hükmimi ‘âleme şemşîr ile icrâ itdim
- 2 Şîve-i çarha mutâbık gibidir kec-revişân
Herkesüñ mührine tatbîk ile da‘vâ itdim
- 3 Zûr-ı neş’eyle rehâ-yâfte-i tavk-ı gamım
Tâ ki vakf-ı nazarım gerden-i mînâ itdim
- 4 Olmadım zerre kadar vâkıf-ı esrâr-ı vücûd
Gevher-i la‘lûñ için ‘ömrüme ifnâ itdim

- 5 **‘İffetâ** belde-i Türkân'a şebîh olmuşken
Bursa'nuñ kadrini ‘irfân ile bâlâ itdim

74

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Tîr-i gamzeñ mahrem-i râz-ı nihânımdır benim
Sînem içre saklarım gûyâ ki cânımdır benim
- 2 Bâ‘is-i zevkim benim âteş semender-fitratım
Dûzaha girsem de seyr-i gül-sitânımdır benim
- 3 Bir şeh-i müstagniyim Cemşîd'e itmem ser-fürû
Gûşe-i mey-hâne taht-ı zer-nişânımdır benim
- 4 Kays-ı vaktim şimdi ben taht-ı cünûn sultânıyım
Ta‘n-ı a‘dâ vü melâmet nâm u şânımdır benim
- 5 Ol mehe itdim şikenc-i turradan pürsiş didi
Ejdehâdır genc-i hüsne pâs-bânımdır benim
- 6 Gör ne ‘İsî-vakt olurdum ol şeh-i ‘âlem dise
‘İffet-i sihr-âferîn mu‘ciz-beyânımdır benim

75

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Pürsiş-i la‘lûne hattıñla cevâb istemedim
Ben şarâb istedim ey şûh kitâb istemedim
- 2 Dergeh-i zühde ne sûretle nigâh eyleyeyim
Evvelî mey-kededen gayri me’âb istemedim
- 3 Öyle mahmûr nigâhuñ ne su’âl ü ne cevâb
Gamzeñi tâ bu kadar mest-i harâb istemedim
- 4 Tevbe ümmîd-i sevâb ile güneş-kâr oldum
Va‘za vardım ise bîhûde ‘itâb istemedim
- 5 **‘İffetâ** şimdi sadâkatden olurlar dil-gîr
Yoksa ben ülfetimi nakş-ber-âb istemedim

76

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

- 1 Bu bî-zamânda 'acebdir zamân arar gönlüm
Tıfıl-veş âyîne içre mekân arar gönlüm
- 2 Bu cüst-cûy-ı perestiş vücûd-ı ma'nîde
O bî-nişândan efendi nişân arar gönlüm
- 3 Bu zahm-ı sînemi la'lîn devât iderdim aña
O tîre gamze-sıfat hem-zebân arar gönlüm
- 4 Sirişk-i nakd-i müheyyâ fûrûg-ı meş'ale âh
Tarîk-i Ka'be'ye taht-ı revân arar gönlüm
- 5 Yürüş ider ise 'ıffet sipâh-ı gamze dile
Cenâb-ı hâce-i dârü'l-emân arar gönlüm

77

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün)

- 1 Kâse-i Beç'de hatâ çîn sadâsın çekemem
Câm-ı ikbâl ile bed-mestûñ edâsın çekemem
- 2 Olsalar cümle dirim zülfüñe gerden-beste
Böyle bî-kayd cihânuñ budalâsın çekemem
- 3 Düşmen-i ehl-i sühan sûfi-i ef'î-nigehüñ
Beni şâyân-ı bihişt itse riyâsın çekemem
- 4 Şu'arâ-yı selefe hâsılı taklîd itmem
Tâb-ı meh-tâbdaki şem'a ziyâsın çekemem
- 5 Bî-medâr olduğımı nüh-sadefin fehm ideli
Ben sipihrüñ dahi bîhûde-nümâsın çekemem
- 6 'ıffetâ Zâ'ik-i şîrîn-feme 'arz it yoksa
Nâ-şînâs-ı sühanuñ çûn ü çerâsın çekemem

78

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

- 1 Leb-i dilber-mizâcım bâde-i minnet kabûl itmem
Dilim hem-şîve-i sîmâb olur nahvet kabûl itmem

- 2 Mukayyed olmazam derd-i humâr-ı câm-ı takdîre
Nasîhat gûş kılmam nükte-i hikmet kabûl itmem
- 3 Bakılsa kâbil-i her sûretim ammâ perîşânım
Şikest âyîneyim gûyâ ki bir sûret kabûl itmem
- 4 Yazıklar baña bunda zevk-i dîger hâsıl itmezsem
Virilse böyle bî-‘irfân iken cennet kabûl itmem
- 5 Egerçi sâde-nazmım ‘İffetâ’ âsâr-ı tab‘ımdır
Kelâm-ı gayre taklîd eylemem sirkat kabûl itmem

79

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Sipeh-i encüm-i eflâke ne yaptım bilemem
Ezelî gerdiş-i bî-bâke ne yaptım bilemem
- 2 Çeh-i nîrâna ekilmiş gibi tohm-ı emelim
Kuvve-i perveriş-i hâke ne yaptım bilemem
- 3 Göricek râz-ı dili yâra nifâk itmekte
Müje vü dîde-i nem-nâke ne yaptım bilemem
- 4 Biragur dilde sipâh-ı gama âşûb u fiten
Tarab-ı câm-ı ferah-nâke ne yaptım bilemem
- 5 Kemer-i sûfiye hançer gibi zîbâ yaraşur
Yâver olmaz baña misvâke ne yaptım bilemem
- 6 Bir nefes girye vü âh itmege âsûde komaz
‘İffetâ’ sîne-i sad-çâke ne yaptım bilemem

8

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Bir murâd üzre ne ser-mest ne huşyâr oldum
Sihhat ile ne günüm geçdi ne bîmâr oldum
- 2 Ben nice âteş-i gayretle helâk olmayayım
Düşmenim ol mehe yâr oldı ben agyâr oldum

- 3 Olmuş a'dâ yine pür-neş'e-i mînâ-yı visâl
Ben de peymâne-keş-i telhî-i âzâr oldum
- 4 Bilmedim tâ bu kadar zâlim ü gaddâr idigin
Sevme güç sevmeme güç derde giriftâr oldum
- 5 Gerçi destâr-ı visâle yaraşur gonca idim
Pây-ı agyâra düşüp neyleyeyim hâr oldum
- 6 Olmasun sâye kadar kimseye bârım diyerek
Bî-varak şâh-ı şitâ gibi sebük-bâr oldum
- 7 'İffetâ Hazret-i Neş'et didi bu mısra'ı ki
Merhamet eyle efendim hele nâ-çâr oldum

81

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Reh-i bezm-i visâlün şîve-i agyârdan bildim
Nişân-ı cây-ı genci pîç ü tâb-ı mârdan bildim
- 2 Fûrûg-ı mihr-i cânâna sehâb-ı cân imiş hâ'il
Bu sırrı zülfuñe Mansûr-veş ber-dârdan bildim
- 3 Zuhûr-ı seyl-i müjgânım nişân-ı hande-i dildir
Güşâd-ı verd-i maksûdı hücûm-ı hârdan bildim
- 4 Perîşân hâtırım bîgâne-i sıhhat neden dirdim
Hevâ-yı sünbül ile nergis-i bîmârdan bildim
- 5 Kabâ-yı sînemi efzâyiş-i derdüñ harâb itdi
Gül-i hûş-ı bahârı rahne-i dîvârdan bildim
- 6 Ol âfet âl âl olmuş kızarmış şerm-i bûşişden
Bu gün 'id olduğım 'İffet o gül-ruhsârdan bildim

82

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Mazhar-ı lutf-ı Hudâ'yız neye me'yûs olalım
Giryede ebr-i rebî'iz ne için pûs olalım
- 2 Yâri agyâr ile hem-meclis işitdik bu gice
Basalım bezmini hem-şîve-i Kâbûs olalım

- 3 Hâk-sâr olduğımız kendiye îmâ idelim
Varalım yâr huzûrında zemîn-bûs olalım
- 4 Hân-ı vasluñda dirîg eyleme takbîl-i lebûñ
Çeşme-i Hızır'a nigeş-bânî-i Keylûs olalım
- 5 Sühanı harf-i garîb ile edâya ne sebep
Ya'ni kim gavta-hor-ı lücce-i kâmûs olalım
- 6 Hoş gelür kalb-i şitâ câme-i mûyîne size
‘İffetâ biz dahi ber-lâne-i kaknûs olalım

83

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Mahabbetsiz derûnı hâne-i vîrâna beñzetdim
Gül-i tasvîri gördüm dilber-i bî-âna beñzetdim
- 2 Tahammül eylemez bâr-ı girâna bî-garaz zerre
Mizâc-ı dilberânı keffe-i mîzâna beñzetdim
- 3 Hulûs-ı resmi-i mahzûni-i mîrâs-hârâna
Mahalsiz hande-rûyı giryeye-i tıflâna beñzetdim
- 4 Za‘îfâna kibâruñ iltifât-ı re’fet-âmîzin
Hevâ-dârını def‘a va‘de-i hûbâna beñzetdim
- 5 Göñül kan ağlamakda ben ise izhâr-ı cünbişde
Bu gûne zevki ‘İffet ‘îd-i mahbûsâna beñzetdim

84

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Güşâde eylesem hum-hâneyi sâhib-fütûh olsam
Hamûş itsem hezârı yâr ile mest-i sabûh olsam
- 2 Yine her bir nefes âmed-şüd-i mevc-i felâketdir
Karîn-i genc-i Kârûn zevk-yâb-ı ‘ömr-i Nûh olsam
- 3 Sadâ-yı rûh-ı dil-perver irişse sûy-ı Bathâ’dan
Braksam kâlebi ihrâma ben ânide rûh olsam

- 4 Yine zerrîn-kadehle lâleden bir bezm idüp peydâ
Bahâr eyler şikeste tevbe-i meyde nasûh olsam
- 5 Zenâna hâs olan ser-nâmede ‘îffetlu olmakdan
Yazılısam ‘arz-ı hâl-i dilberân üzre bedûh olsam

85

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Añdım ol âfetle hem-bezm-i şarâb olduklarım
Bûs-ı la‘linden ‘arak-rîz-i hicâb olduklarım
- 2 Gâh ruhsatdan olup hûn bülbül-i şûrîde-zâr
Gâh hamûş-ı nergis-i hâzır-cevâb olduklarım
- 3 Muhtesib-tek şimdi hep bir bir şümâr eyler felek
Yâr ile ser-mest-i câm-ı bî-hisâb olduklarım
- 4 Ben gubâr-ı şâh-râh olsam ferâmûş eylemem
Zerre-veş evvel karîn-i âfitâb olduklarım
- 5 Şimdi bir gül-kand-i şekker-pâredir ‘îffet baña
Ülfet esnâsında dil-gîr-i ‘itâb olduklarım

86

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Ne reng-i ‘ârızım âyîne-i idrâka bildirmem
Zemîn-i şûre-veş mâhiyyetim eflâka bildirmem
- 2 Bilinmez subh u rûzum mihr-i gayret-ber-lebim zîrâ
Açılmam hân-ı elvân-horde-i imsâka bildirmem
- 3 Dimem âyîne-i sînemde ol şûh-ı gül-endâmı
Der-âgûş eylesem de sîne-i sad-çâke bildirmem
- 4 Degül dâg-ı çerâgân sîne bir şeb-tâba hursendim
Yanıp yakıldığım ol şem‘-i âteş-nâka bildirmem
- 5 O şûhuñ hançerinden rîze-i elmâs olur peydâ
Anıñçün zahmım ‘îffet gamze-i bî-bâka bildirmem

87

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Zemîn-i şûreye mihr-i cihân-tâb olmadan geçdim
Sehâbım lâle-i bî-reng'e meh-tâb olmadan geçdim
- 2 Has u hâşâk-ı seyl-âb itme bâr-ı nahl-ı ümmîdim
Ben ey ebr-i kerem sâyeñde sîr-âb olmadan geçdim
- 3 Çerâg-ı neş'eyim mey-hâned'e olsam da gök kandil
Tehî-magzâna şem'-i çâk-i mihrâb olmadan geçdim
- 4 Beni hâk olmaga terbiyye itsün ol kamer-peyker
Zer olsam pûte-i 'aşkında sîmâb olmadan geçdim
- 5 Nigîn-âsâ yanuñda sadra teklîf itme sultânım
Egerçi '**İffet**'im bâlâya elkâb olmadan geçdim

88

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

- 1 Ol dem sehâb-ı şeb-nem olursa görüşdüğüm
Zahmım nühüfte merhem olursa görüşdüğüm
- 2 Râz-ı nihânı açmaga sad-tevbe-i nasûh
Hakdan ziyâde erham olursa görüşdüğüm
- 3 Lutf-ı Hudâ'da teşne-leb olsam da vir dimem
Sakkâ-yı çâh-ı zezem olursa görüşdüğüm
- 4 Elbet Cenâb-ı Hak da bizi bî-niyâz ider
Olsun medâr-ı 'âlem olursa görüşdüğüm
- 5 Hiç talkavukluk itmesini göñlüm istemez
'**İffet**' sehâda Hâtem olursa görüşdüğüm

Der-Harf-i Nûn**89- Münâcât-ı Bârî**

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Muhibb-i âl olan rûh-ı şehîdân ile haşr olsun
Tesâhub eyleyen varsun Yezîdân ile haşr olsun
- 2 İlahî rûz-ı mahşerde taraf-gîrân-ı güm-râhân
Muzahraf lâşe-i mekrûh-ı Mervân ile haşr olsun
- 3 Dökenler hûn-ı âl-i Ahmed'i hâk-i siyeh-rûya
Münâfiklar gibi Nemrûd u Hâmân ile haşr olsun
- 4 Kıyup şâh-ı Hüseyin'e uydı şeytâna Şimr-i bed-hû
O da rûz-ı cezâda ceşş-i şeytân ile haşr olsun
- 5 Sitâyîş-hân-ı Peygamber cenâb-ı Ka'b'a bahş eyle
Kuluñ 'İffet de Hassân-ı sühan-dân ile haşr olsun

90

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Göñül rem-gerde çeşm-i hayretim gerdîdedir senden
Yeter ey serv-i ser-keş dâmenim berçîdedir senden
- 2 Rûfû kılmaz nihânî hande-i la'l-i nemek-rîzüñ
O rûtbe zahm-ı sînem dâg-ı hicrân-dîdedir senden
- 3 Nisâr-ı pâyım itseñ gevher-i silk-i Süreyyâ'yı
Sîpihr-i bî-mürüvvet hâtırım rencîdedir senden
- 4 Baña âsîb-i gamdır mîve-i sîb-i zenah-dânuñ
Hülû-yı cennet olsa lokma-i hâyîdedir senden
- 5 Harâb-ı câm-ı lutfuñ ehl-i meclis gerdiş-i evvel
Bize teklîf-i cur'a nevbet-i sâñîdedir senden
- 6 Vezân-ı bâd-ı lutfuñ nice mâh u sâle vâbeste
Hazân-ı bîm-i cânı nâ-geh ü ânîdedir senden
- 7 Nedir nâz-ı gurûrı böyle dehrüñ 'İffetâ bilmem
Gözüm bîdâr-ı hasret tâli'im hâbîdedir senden

91

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 İlâhî feyz-yâb it bendeñi bâb-1 tevekkülden
Harâb itdi beni tûl-1 emel devr ü teselsülden
- 2 Hudâvendâ olursa erre-i mihnetle sad-pâre
Geçer mi şâne-veş dil pîç ü tâb-1 tâb-1 kâkülden
- 3 Baña evlâ gelür güm-kerde-nâm u bî-nişân olmak
Sitignâ-yı sipihre nâ-becâ sabr u tahammülden
- 4 Çekilmiş tîg-i ebrû gamzeler hançer-be-dest olmuş
Yine mestâne çeşmüñ bâde-i nâz-1 tegâfülden
- 5 Sadâkat katre-i şeb-nemce yok ey verd-i ter sende
Yine fart-1 mürüvvetden gelür **'İffet** tecâhülden

92

(Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün)

- 1 Mecnûna hâkim neylesün ta'îm-i 'âlim neylesün
Karnında yok cim neylesün **'İffet** seni kim neylesün
- 2 Bir bî-kes ü bî-çâresin bir 'âciz ü âvâresin
Bilmem kime yalvarasın **'İffet** seni kim neylesün
- 3 Bir boş gezenler başısın el la'l ise sen aşısın
Ne sûhte ne biñbaşısın **'İffet** seni kim neylesün
- 4 Hüsn-i melâhat sende yok tavr u kıyâfet sende yok
Halka ziyâfet sende yok **'İffet** seni kim neylesün
- 5 Bezmüñ enîs-i mey degül destüñ sezâ-yı ney degül
'Âlemde hiç bir şey degül **'İffet** seni kim neylesün
- 6 Sad rîş ü destâruñ mı var bir reşk olur kâruñ mı var
Bir yâr-1 gam-hâruñ mı var **'İffet** seni kim neylesün
- 7 Mantık bilür nâtık mısın akrânuña fâ'ik mısın
Bir mesnede lâyık mısın **'İffet** seni kim neylesün
- 8 Bir nesneye irmez elüñ bu hâl ile turmaz dilüñ
Çâh-1 'acebdir menzilüñ **'İffet** seni kim neylesün

- 9 Sen sabr idüp hoş-hâtır ol lutf-ı Hudâ'ya hâzır ol
Koy halkı Hakk'a nâzır ol **'İffet** seni kim neylesün

93

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bu 'âlemde hevâ-yı 'aşka çok dil-dâde buldum ben
Esîr-i kâkülün her kayddan âzâde buldum ben
- 2 Gice ser-mest o mehden merhem-i vuslat niyâz itdim
Miyân-ı güft-gûda hançerin âmâde buldum ben
- 3 Gülüp açılma güller gibi pâ-mâl olma 'âlemde
Bu sırr-ı mübhemi bir gonca-i zîbâda buldum ben
- 4 Yine zühd ü riyâya tevbe rindâna salâ gayri
Bu şeb rü'yâda döşümde sebû-yı bâde buldum ben
- 5 Meger rindân ile bir cur'a içdim bezm-i evvelde
O câmuñ zevkini mînâ-yı Mevlânâ'da buldum ben
- 6 Nukûş-ı ma'nîden âzâde ise sözlerim **'İffet**
Hele reng-i tekellüfden zamîrim sâde buldum ben

94

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

- 1 Pek sevdiğüñi nâra atar dâra çekersin
Hiç olmaz ise sînesine yâre çekersin
- 2 Bu câzibe-i ân ile ey mug-beçe-i mest
Şeyhu'l-haremi hâne-i hammâra çekersin
- 3 'Uşşâk-ı siyeh-rûzuñ olur teşne-i bismil
Kuhl-i fiteni çeşm-i füsûn-kâra çekersin
- 4 Çün meşrebimiz kâ'ide tahtında degüldür
Encâmı bizi sîga-i inkâra çekersin
- 5 Sad berhemen-i tîre-dili tâb-ı nazarla
Gevher gibi ser-rişte-i ebrâra çekersin

- 6 Ta‘dâd-ı katâr itdi ezel bizleri ‘İffet
Bâr-ı gamı çün üştür-i bî-çâre çekersin

95

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Şikeste-hâtır oldum neş’e ümmîd itdigim yerden
Libâs-ı mâtem aldım ‘îd-ber-‘îd itdigim yerden
- 2 Sehâb-ı intizâr-âver şeb-i târ-ı elem peydâ
Hayâlimde tulû‘-ı nûr-ı hurşîd itdigim yerden
- 3 Tehî-destim sıfâl-i köhneye kâni‘ olursam da
Mey-i yâkût-reng-i bezm-i Cemşîd itdigim yerden
- 4 Muhâlif ben miyim devrân mı bilmem tavr-ı ‘âlem mi
Gelür nâkûs-ı nagme zann-ı temcîd itdigim yerden
- 5 Gelür bir dem ki ‘İffet sâgar-ı ser-şâr olur elde
Sebû-yı hâtır elbette nevmîd itdigim yerden

96

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Fitne der-zîr-i ‘adem gamze-i câdûsından
Şîrler zinde olur dîde-i âhûsından
- 2 ‘Âkıbet itdi beni silsile-cünbân-ı cünûn
Geçmedi gitdi gönül halka-i gîsûsından
- 3 Nâvek-i gamzesi olmaz o mehûñ katre-i hûn
Sîne-çâkim o kadar hançer-i ebrûsından
- 4 Târ-ı zülfünden olur rûyı ‘arak-rîz-i hicâb
Şerm ider ‘ârız-ı gül-goncasını bûsından
- 5 ‘İffetâ hâtıra hep mısra‘-ı berceste gelür
‘İşve-âmûz olalı kâmet-i dil-cûsından

97

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Mekteb-i ‘aşkda mu‘allim Mecnûn
“Rabbi yessir”de henûz Eflâtûn
- 2 Öyle ser-mest-i harâbâtız kim
Meze olmaz bize genc-i Kârûn
- 3 Mansıb-ı Kays'ı meger müjde ider
Bûs idüp pâyımmı zencîr-i cünûn
- 4 Muttasıl sâgar-ı ser-şâr gibi
Toldı derdüñle derûn u bîrûn
- 5 Hasret-i rûy-ı ‘arak-nâküñ ile
Sîne pür-âteş ü dîdem dolu hûn
- 6 Şîve-i kâmet-i dil-dâr gibi
Hôşdur tab‘a kelâm-ı mevzûn
- 7 ‘İffetâ eyle ta‘allüm ‘aşkı
Mekteb-i ‘aşkda mu‘allim Mecnûn

Der-Harf-i Vâv

98

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hûnî gamzeñ kılmaz ey şemşîr-ebrû ser-fürû
Âyet-i mihrâba itmezmiş Hülâgû ser-fürû
- 2 Câme-i gül-reng ile ey nev-nihâl-i rûzigâr
Bâga ‘azm itseñ ider her nahl-i dil-cû ser-fürû
- 3 Secde-i şükr eylemek maksûd iderler gâlibâ
Turmaz eyler saff-ı müjgânımda her mû ser-fürû
- 4 Gevher-i nazmım bilen kadrin tevâzu‘ gösterür
Hâh nâ-hâh itdirür gavvâsa lü’lü’ ser-fürû
- 5 ‘Ayn-ı kâfir hakkına gökden bir âyetdir iner
Nâz ile itdikçe sen agyâra togru ser-fürû

- 6 Ey civân-ı mevlevî gamzeyle baş kesdikçe sen
Mâh-ı nev eyler o gül-ruhsâra karşı ser-fürû
- 7 ‘İffetâ ol çeşm-i sehharuñ füsûn u hud‘asın
Görseler eylerler idi cümle câdû ser-fürû

Der-Harf-i Hâ

99- Na‘t-ı Şerîf

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Nigâh-ı iltifâtuñ câna cândır yâ Resûlallâh
Gam-ı ‘aşkuñ hayât-ı câvidândır yâ Resûlallâh
- 2 Niçün dem-beste olsun bülbülân-ı ravza-i na‘tuñ
Cemâlûñle cihân reşk-i cinândır yâ Resûlallâh
- 3 Sezâ eflâke kat kat nâz iderse nâzenîn cismüñ
Bu hâk-i ‘anberîn içre nihândır yâ Resûlallâh
- 4 Sen ol sultân-ı evreng-i nübüvetsin ki sâyeñde
Felek encüm mücevher sâye-bândır yâ Resûlallâh
- 5 Münevver tâ-be-mahşer dîn ü şer‘üñ âfitâb-âsâ
Mücevher tâb-ı şemsîrûñ revândır yâ Resûlallâh
- 6 Nigâh-ı merhamet kıl ümmetüñdür ‘İffet-i mücrim
Garîb ü derd-mend ü bî-kesândır yâ Resûlallâh

100

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Şerîf-i mesned-i her dü-serâsın yâ Resûlallâh
Şefî‘-i akdem-i rûz-ı cezâsın yâ Resûlallâh
- 2 Serây-ı Ümmühânî‘de didi Cibrîl-i vahy-âver
Buyur ‘izzetle med‘uvv-ı Hudâ’sın yâ Resûlallâh
- 3 Güşâde dergeh-i rahmet ziyâfet-hâne-i vahdet
Bu şeb mihmân-ı hâs-ı Kibriyâ’sın yâ Resûlallâh

- 4 Olur idrâk-i zâtuñda sürûş-ı ma‘rifet sûzân
Ki Cibrîl-i tasavvurdan ‘alâsın yâ Resûlallâh
- 5 Efendim dergehüñden ‘İffet-i miskîni redd tme
Husûsâ ehl-i nazma pür-‘atâsın yâ Resûlallâh

101

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Cemâlüñ mihr-i tâbân-ı hidâyet yâ Resûlallâh
Kelâmuñ gevher-i nâ-yâb-ı vahdet yâ Resûlallâh
- 2 Beyâbân-ı mihende ümmetüñ bî-sâye kalmışdır
‘Înâyet kıl ‘inâyet kıl ‘inâyet yâ Resûlallâh
- 3 Rehâ-yâb itdüñ âfâkı şeb-i târ-ı dalâletden
Zuhûruñ ‘âlemîne nûr-ı rahmet yâ Resûlallâh
- 4 Sen ol sultân-ı iklîm-i risâletsin ki tîguñla
Kureyş’i eyledüñ hak dîne da‘vet yâ Resûlallâh
- 5 Kuluñdur derd-mendüñdür sezâ-vâr-ı terahhumdur
Garîb ü bî-kes ü bî-çâre ‘İffet yâ Resûlallâh

102

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 İder tûtî-i cân evsâfin ezber yâ Resûlallâh
Lebim zikrûñle gül-kand-i mükerrer yâ Resûlallâh
- 2 Şeb-i hicri tecellî-i kamer-tâb-ı cemâlüñle
Münevver kıl münevver kıl münevver yâ Resûlallâh
- 3 Riyâz-ı ravzañı görmek o ‘anber-hâke yüz sürmek
Müyesser kıl müyesser kıl müyesser yâ Resûlallâh
- 4 Dil-i âgâh-ı ‘uşşâkı nesîmüñle seher-gâhî
Mu‘anber kıl mu‘anber kıl mu‘anber yâ Resûlallâh
- 5 Sadef-vârî dilimde gevher-i şeh-vâr-ı ihlâsı
Mukarrer kıl mukarrer kıl mukarrer yâ Resûlallâh
- 6 Bu bendeñ ‘İffet’i nefis-i tebeh-kâra ‘inâyetle
Muzaffer kıl muzaffer kıl muzaffer yâ Resûlallâh

103

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Aglasun ol dîde kim ‘aşkuñla giryân olmaya
Yansun ol dil ki gam-ı hecrüñle sûzân olmaya
- 2 Görmesin şîrâze-i cem‘iyyet-i hâtır nedir
Nâm-ı pâküñ yâd idüp bî-sabr u sâ mân olmaya
- 3 Gonca-i âmâli hergiz bulmasun neşv ü nemâ
Kim bu bâg-ı dehre teşrîfüñle handân olmaya
- 4 Şâne-veş sad-pâre olsun nâfe-i gîsuñ ile
Her seher sünbül gibi vefk-i perîşân olmaya
- 5 Añlamaz erbâb-ı ‘aşkuñ zevk-i rûhâniyyetin
Kim harâbât-ı mahabbet içre mihmân olmaya
- 6 Yâ Resûlallâh fedâdır cân u başı cümleten
Dest-i ‘İffet’de meger nakdîne-i cân olmaya
- 7 Muntazırdır pertev-i mihr-i cemâle her nefes
Bilmez ol âyîne-i sırrında ‘irfân olmaya

104

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

- 1 Sen servî-i ra‘nâ gibi deryâ yakasında
Ben kumrî-sıfat âh ile sahrâ yakasında
- 2 Şâyeste müjem gevheri ol mevlevî şûha
Ol habbe-i mercân gibi hercâ yakasında
- 3 Misl olmaz o âyîne-beden şûh-ı Fireng'e
Gezseñ nice yıl Beç'le Fransa yakasında
- 4 Hem-sohbet-i nâdân ola bir ehl-i ma‘ârif
Beñzer o güher ‘ukdeye tersâ yakasında
- 5 Cân virmek için yâri şeh-i ‘aşka getürdüm
Destimde o cellâd sitignâ yakasında

- 6 Bu lâle-i nev ‘İffet-i pür-dâga nigâh it
Çâk olma nedir ‘âşık-ı şeydâ yakasında

105

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Mahv olur ehl-i sühan erbâb-ı ‘irfân olmasa
Şâ‘ire sâhib-‘atâ merdân-ı zî-şân olmasa
- 2 Goncalar itmez tebessüm hande-nâk olmaz çemen
Giry-e ebr-i kerem bâlâdan ihsân olmasa
- 3 Ka‘b'a ihsân eylemezdi Hazret-i Hayru'l-Beşer
Nazm-ı erbâb-ı sühan ihsâna şâyân olmasa
- 4 Tûtüyâdır çeşmime hâk-i Sitanbûl togrısı
Eylemem lev-m-i vatan cây-ı le‘îmân olmasa
- 5 Añlamaz kadr-i büleñd-i pâdişâhî noldığım
Şâhbâz üftâde-i âgûş-ı dihkân olmasa
- 6 ‘İffet-i bî-çâre tasdî‘-i ser itmez ol kadar
Zi-‘iyâl u fakr ile bî-sabr u sâmân olmasa
- 7 Bâ‘is-i ârâm olur yoksa ikâmet mümteni‘
İltifât-ı hazret-i âga-yı zî-şân olmasa

106

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Bahâr irse yine ‘uşşâka hengâm-ı visâl olsa
Açıl-sa tarf-ı gül-geşt-i çemen cennet-misâl olsa
- 2 Pınar başında serve sâye-endâz olsa meh-rûyân
Kenâr-ı havz-ı sâfi ‘ayn-ı mir’ât-ı cemâl olsa
- 3 Olur gül müşğ-i âhû gonca bir mest-i siyeh hûnî
Kızarsa rûy-ı la‘lûñ tâb-ı meyden âl âl olsa
- 4 Kazâya tîr atar hançer çeker Mirrîh'a ebrûsı
Ne rûte çeşm ser-mest-i harâb-ı bî-mecâl olsa
- 5 Yeñi yâr ile Eski Kapluca kasrında ey ‘İffet
Sebûlar ma‘den olmaz ise bir çinî sifâl olsa

107

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Sevdigün ‘aşkına Yâ Rab beni zulmetde koma
Eyle âzâde dilim varta-i nahvetde koma
- 2 Âdem eyle beni ey pîr-i tarîkat yoksa
Dil-firîb itme amân kayd-ı kerâmetde koma
- 3 Sâkiyâ başuñ için bizden ayagın kesme
Ser-girân itme humâr ile melâmetde koma
- 4 Zühd ü takvâ diyerek kayda bırakma özini
Rîş ü destâr ile bî-çâreyi külfetde koma
- 5 Sûfiyân dûzah ider cenneti erbâb-ı dile
Kor iseñ anları Yâ Rab bu tabî‘atda koma
- 6 Eyle Yâ Rabbi beni ma‘nî-i dilden âgâh
Kîl ü kâl ile beni lafz-ı ‘ibâretde koma
- 7 Mevc-i bahr-ı gama çün zevrak-ı dil tayanmaz
‘Aşka müstagrak idüp ‘İffet’i safvetde koma

108

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Berg-i gülden geyüp ol serv-i revânım sıkma
Saklayup gonca-sıfat kesdi amânım sıkma
- 2 Sıkma sık sık nigeş-i germ-i dem-â-demle beni
Sorma gül-bûs-ı lehim yok yere cânım sıkma
- 3 Câme-i tenge yaraşmaz didi mânend-i kemer
Dest-i âz ile gelüp sen de miyânım sıkma
- 4 Diksün al câmeleri nahl-i gül-endâm saña
Sûzen-i çeşmim ile rişte-i cânım sıkma
- 5 Dâl-haçer olup ‘İffet didi agyâra o meh
Mühr-i zerrîn gibi bîhûde benânım sıkma

109

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

- 1 Her meşrebi nâ-puhte ile ülfete tevbe
Bî-zevk fu'âd üzre olan sohbeta tevbe
- 2 Girmez eline neşve-i sahbâ-yı terakkî
Tâ itmeyicek merd-i sühan sirkate tevbe
- 3 Mâdâm ki var nezd-i Hudâ pürsiş-i ferdâ
Envâ'-ı ta'addîden olan servete tevbe
- 4 Kevser'le beher-ke's-i kefi-hûra nihâde
Mâ-beyn-i le'imâna giren şerbete tevbe
- 5 Şâyeste midir bir takım ervâh çürükler
Ser-nâmelere sebt olunan hazrete tevbe
- 6 Yâ Rab kerem it eyle dilim zikr ile gûyâ
Her demde nasîb eyle leb-i 'îffet'e tevbe

110

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Giyâh ol sıbgatullâh ile yek-reng-i peleng olma
Fünûn-ı hikmet ile ol velî heşt-âd-reng olma
- 2 Vücûd-ı nâzenîne derd-i bî-dermân olur hâsıl
Hazer kıl mübtelâ-yı bâde vü efyûn u beng olma
- 3 Ta'assub eyleme rind-i güşâde-meşreb ol şûh ol
Sakın zühhâd-ı sâlûs-ı girân-cân ile deng olma
- 4 Hezâr-âsâ güle hâr-ı sitemden olma şekvâda
Gül-i sad-berg-i handân ol çü la'l-i gonca teng olma
- 5 Sebât olmaz fûrûguñ âsumâna olsa peyveste
Sakın bârût-veş hûy-kerde-i âşûb-ı ceng olma
- 6 Kırarsın sen dahi âmâde ol bezm-i mükâfâta
Meger bir kimsenüñ destindeki mînâya seng olma
- 7 Bu bezm içre eger maksûd ise 'âlem-pesend olmak
Dürûg-ı maslahat-âmîze mezc ol 'özleng olma

- 8 Baña el virmedi dünyâ diyüp ‘İffet telâş itme
‘Abes bu nakş-ı fânîde esîr-i nâm u neng olma

111

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Çünki bed-hâhuñ senüñ olmuş birâder fâ’ide
Bilmedi kadr-i Halîlullâh’ı Âzer fâ’ide
- 2 Girmedi fülk-i felek-meşhûna kim bulsun rehâ
Virmedi Ken‘ân’a tergîb-i peyâmbere fâ’ide
- 3 Hırka-i sâlûsı ber-dûş eylese mihrâbda
Zerre virmez hıl‘at u tâc-ı kelânter fâ’ide
- 4 Sehv ile bir kimse tâvûs-ı bihiştîdir dimez
Zâga ta‘lîk eyleseñ tavk-ı mücevher fâ’ide
- 5 Kuvve-i hıkd u hased zehr-i helâhilden beter
Virse de şîr ü şeker pistân-ı mâder fâ’ide
- 6 Za‘f ile ‘İffet esîr-i nefis-i şûmuz eylemez
Dest-bürd-i reh-zene âlâg-ı lâgar fâ’ide

112

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Tavk-ı kumrıdır gözüm olsun mı dil-sîr-i nigâh
Mâni‘-i nezzâredir sen servî-i bâlâya âh
- 2 Turre-veş bî-sabr u sâ mânım perîşân rûzigâr
Olmasun düşmenlerim şermende-i baht-ı siyâh
- 3 ‘Ayn-ı dîdem olsa tâb-ı ‘ârızuñla katre-rîz
Gûyiyâ cârî olur firdevs-i enverden miyâh
- 4 Ey perî-tal‘at senüñ âyîne-veş hayrânüñam
Koymadı tab‘ımda hayret zerre tâb-ı âh u vâh
- 5 ‘İffetâ olsak Sitanbûl’a sezâdır rû-be-râh
Bulmadık Bursa’da biz bir sâye-i ‘âlem-penâh

113

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Nice kez tecrübe itdim hıred-i pâkim ile
Güvelidir alınan hubz yed-i hâkim ile
- 2 Dir felek ‘acz ile bir lâne-i hâşâk-veşim
Bu kadar saltanat-ı encüm-i eflâkim ile
- 3 SadeF-i kalbime bak görme beni ta‘na revâ
Sâhil-i sûrete konmuş has u hâşâkim ile
- 4 Hele da‘vâ-yı ma‘ârif idene münfa‘ilim
Tıfl-ı vaktim bu kadar gevher-i idrâkim ile
- 5 Çün müje bende Hudâvend'e sücûd itmelidir
Nice dîvâna varam bu ten-i nâ-pâkim ile
- 6 ‘İffetâ kasr-ı Yeñi Kapluca'da ‘îd idelim
Hande-i câm-ı leb-i yâr-i ferah-nâkim ile

114

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Tâ ola ol mâh ile dâmân dâmân üstine
Şeyh efendi itmede devrân devrân üstine
- 2 Tâc-ı nakşî ol mehe virdi melâhat mû-be-mû
Hâle mânendi gelüp müjgân müjgân üstine
- 3 Tuydı câsûs-ı meserret geldigin şehr-i dile
Eyledi sultân-ı gam dîvân dîvân üstine
- 4 Virdi narh-ı bûse sultân-ı mahabbet gönderüp
Sem‘-i yâre hattıla fermân fermân üstine
- 5 Böyle vakt-i pür-tarabda gelmese şâyestedir
Piste-i pür-hande-veş dendân dendân üstine
- 6 Sahn-ı sînem bir ribât-ı köhne-i vîrânedir
Gelse de mâni‘ degül mihmân mihmân üstine
- 7 Beñzedince her regim ‘İffet harîr-i nâzike
Çekdi kantâr-ı felek mîzân mîzân üstine

115

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

- 1 Dirîgâ kim olaydı sînede imkân âyîne
Bu hâki eylemek mümkün olaydı kân âyîne
- 2 Zidâ-yı dil ne rütbe ol kadar esrâra vâkıfdir
Alur kevnî olursa vüs‘at ü meydân âyîne
- 3 Der-âgûş eylemezdi sen meh-i Ken‘ân'ı yanımda
Olaydı tıynetinde zerrece îmân âyîne
- 4 Döküp ruhsâruña ‘arz eyleme gîsû-yı şeb-rengi
Benim gibi perîşân olmasun sâmân âyîne
- 5 Kırar mir‘ât-ı İskender olursa görmesün ‘âşık
Senüñ nakş-ı hayâlüñ bir nefes mihmân âyîne
- 6 Alup âgûşuña nâz u terahhumla tebessüm kıl
Şeker-handüñle olsun pür-güher dâmân âyîne
- 7 Sezâdır Zâ‘ik-i tûtî-zebâna ‘arz u takdîme
Ki oldı **‘İffetâ** bir kûçe-i dükkân âyîne

116

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Sübha vü seccâdeyi tahvîl-i câm itdim hele
‘İffetâ bu vechile ibkâ-yı nâm itdim hele
- 2 Râh-ı dilden bulmayınca Ka‘be-i maksûda yol
Gûşe-i mey-hâneyi Beytü'l-harâm itdim hele
- 3 Dilde itdim dâne-i hâlüñle müjgânuñ hayâl
Karye-i Hançerli'yi ben iltizâm itdim hele
- 4 Zülfüñe devr ü teselsül la‘lüñe cevher didim
Mebhas-i gîsüñi “Müşkiyyü'l-hitâm” itdim hele
- 5 Dilber-i hakkâka terkîm itdirüp ismim yine
‘İffetâ bu vechile ibkâ-yı nâm itdim hele

Der-Harf-i Yâ**117- Na‘t-ı Şerîf**

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Kaddimi nûn sînemi hûn eyledi dünyâ gamı
‘Ayn-ı dîdem cûy-ı Ceyhûn eyledi dünyâ gamı
- 2 Güne gün tecdîd-i kânûn eyledi dünyâ gamı
Perdeden mîrûnı bîrûn eyledi dünyâ gamı
- 3 Kılma da‘vâ-yı hîred bu devr-i sâ mân-sûzda
Çok Felâtûn-‘aklı mecnûn eyledi dünyâ gamı
- 4 Geçdi eyyâm-ı neşât-ı inbisât-ı rûzigâr
Sâz-ı ‘ayşî zîb-i kânûn eyledi dünyâ gamı
- 5 Ey sa‘âdet reh-nümâ kim lücce-i hayretdeyim
Mülk-i sînem fûlk-i meşhûn eyledi dünyâ gamı
- 6 Kalmadı künc-i ferâgat ‘âlemi bir beldede
Dîde-dûz-ı deşt ü hâmûn eyledi dünyâ gamı
- 7 Bir zahîr-i ehl-i dil halk eyle Yâ Rab bendeñe
Ben garîbi zâr u dil-hûn eyledi dünyâ gamı
- 8 Nezd-i Hak'dan sâlik-i âgâhı teb‘îd itmege
Güne gün nîreng ü efsûn eyledi dünyâ gamı
- 9 Yâ Resûlallâh ‘inâyet yâ Habîballâh meded
‘İffet’i gâyetle mahzûn eyledi dünyâ gamı

118- Mersiye Be-Cenâb-ı Hüseyin Radiyallâhu Ta‘âlâ ‘Anh

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Yoluña itsem fedâ şâyeste cân u başımı
Ey Şehen-şâh-ı Kureyşî ey Benîyy-i Hâşimî
- 2 Kerbelâ'ya her ne dem kan aglasam fark idemem
Dâne-i yâkût-ı ahmer mi bu çeşmim yaşı mı
- 3 Aglayup Şâh-ı Hüseyin'ün mâtemiyle ba‘de-zâ
‘Ayn-ı Ceyhûn eylesem bu dîde-i hûn-pâşımı

- 4 Kerbelâ deştinde zâr u nâlemi efzûn idüp
Âh u efgân eyleyem hicrân ile sır-dâşımı
- 5 Âkıbet mahv eylerim ‘İffet kalenderler gibi
Ser-nüvişt-i bed-hayâl itdim ne çâre kaşımı

119- Der-Vasf-ı Cenâb-ı Hâkânî

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Çekilse levh-i ‘arş üzre sezâ tigrâ-yı Hâkânî
Huçeste tâ o rütbe hilve-i zîbâ-yı Hâkânî
- 2 ‘Aceb gûyende-i esrâr-ı gaybî tûtî-i kudsî
Siyeh câme egerçi kilik-i şekker-hây-i Hâkânî
- 3 Hezârân rahmet-i Rahmân ile envâra müstagrak
Sarây-ı câvidân olsa be-câ me’vâ-yı Hâkânî
- 4 İderdi seyf-i hâmeyle kalem-rev Çîn ü İrân’ı
Bu âb u tâb-ı tâli‘le eger da’vâ-yı Hâkânî
- 5 Leb-i ‘Îsâ gibi nutkî revân-bahş u hayât-âver
‘Asâ-yı Mûsevî kilik-i hüner-fermâ-yı Hâkânî
- 6 Sipihre ‘İffetâ fahr u mübâhât itsün eyleser
Kadem-rencîde fark-ı şâ‘irâna pây-ı Hâkânî

120

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Sanma zâhid nâliş-i bihûdedir feryâd-ı ney
‘Aşk ta‘lîm eylemek ehl-i dile mu‘tâd-ı ney
- 2 Hançer-i hasretle yer yer sînesin pür-dâg idüp
Derd ile gûyende sırr-ı her çi bâd-âbâd-ı ney
- 3 Hıdmete bel bağlamışdır şâh iken Mansûr gibi
Nükte-i Fârâb’a rastdır nagme-i üstâd-ı ney
- 4 Mûsikîde kimse gûşın burmadı tanbûr-veş
Kıl kadar itmez hatâyı mû-şikâf âzâd-ı ney

- 5 Hazret-i Mollâ-yı Rûm'a bende oldı **'İffetâ**
Anuñ için mu'teberdir dem-be-dem feryâd-ı ney

121

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Sipihri-i bî-medârdan hûş-mendân rif'at ister mi
Hele 'âkil olan bî-mâyeden bak devlet ister mi
- 2 Pür itdüñ nakş ile kalbi nigâristân-ı Çîn-âsâ
Nedir bu bî-edeblik Ka'be nakş u sûret ister mi
- 3 O şeh gelsün haber-dâr eylesün sînemde yangın var
Harâb oldıgını hiç taht-gâhuñ devlet ister mi
- 4 Hudâvend cümleden erham iken sûfi telâş itme
Kulını dûzaha koymak Cenâb-ı Hazret ister mi
- 5 Cinân irs-i pederdir **'İffetâ** kat'-ı ümîd itme
Kişi kendi evine gitmek için da'vet ister mi

122

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Ne çâre almamış 'aşk u mahabbetden safâ sûfi
Özün fark itmeyüp zâhirle olmuş mübtelâ sûfi
- 2 Yezîd'i iltizâm eyler añılsa Kerbelâ sûfi
Geçer sadra olur Kâbûs-veş bezme belâ sûfi
- 3 Bizi mest-i harâbât eyleyen câm-ı ezel kılmış
Saña sahn-ı Ayasofıya'yı menzil eyâ sûfi
- 4 Edâ-yı şükrin it cennetle gûyâ kim mübeşşersin
Eger bir nîm tebessümle iderse merhabâ sûfi
- 5 Ümîdim ancak **'İffet** Hazret-i sâhib-şerî'atdan
İder dîvâr-ı zühd ü ittikâya ittikâ sûfi

123

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Karşudan nâz-ı hırâm ile ol âfet kopdı
Geldi cân başıma ammâ ki kıyâmet kopdı
- 2 Kime reng-âver olup zîver-i destâr olıcak
Belî ol gonca gül-i bâg-ı melâhat kopdı
- 3 Gördüğüm demde kanım kaynadı bintü'l-‘inebe
Bir şeb ol şem‘-i ruhı hâneme da‘vet kopdı
- 4 Kâkülün âh o perî şâne görünce taradı
Arada zülf-i dilâvîz-i mahabbet kopdı
- 5 Bu keş-â-keşle ne ser-rişte-i ‘aşk oldı şikest
Dest-i ‘İffet’le ne hod dâmen-i vuslat kopdı

124

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

- 1 Söz söylemek Burûsa'da isrâf makûlesi
Dizmek mehâra gevheri itlâf makûlesi
- 2 ‘Aks-i sevâd-ı ma‘siyeti ehl-i servetin
Şimdi medâr-ı devleti sarrâf makûlesi
- 3 Çıkdı serîr-i ‘izzete dek zulm ü ta‘addî
Menfûrı oldı herkesüñ insâf makûlesi
- 4 İtmek hüner kerîme kerem söylemek degül
Ey geb-zenende her sühanuñ lâf makûlesi
- 5 Âb-ı mürüvvet ez-kadeh-i hiç kes mecûy
‘İffet kibâr-ı ‘asrımız esnâf makûlesi

125

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Evvelî Bursa sühan-perver yeri
Şimdi meydân-ı ribâ vü zer yeri
- 2 Bâg-ı ‘âlem çünki hayr u şer yeri
Sen hisâb it bundadır defter yeri

- 3 Bu serâda ehl-i îmân mîhmân
Hâsılı dünyâ dahi kâfir yeri
- 4 Saña nakş-ı bûriyâdır bu riyâ
Secde ile ger pür itseñ her yeri
- 5 Nâvek ile sevdiğim bilmez misin
Dâgdır bu sînemüñ ekser yeri
- 6 Bir perî seyr eyledim germâbede
San gümüş âyîne pek esmer yeri
- 7 Pâyına indikçe târ-ı kâküli
Âb-ı müşğîn eylemiş ‘anber yeri
- 8 Nâkesüñ olmaz sebât-ı ülfeti
Halka-i bezm-i mahabbet er yeri
- 9 Gördüğüm sâ‘at kıyâmet kâmetüñ
‘İd-gehdır ‘İffet’e mahşer yeri

126

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Vâ‘izân teskîn-i âşûb-ı cihân itmiş gibi
Anı seyf-i hutbe bir sâhib-kırân itmiş gibi
- 2 Gelmemiş insâfa aslâ nefs-i dîv-i zâlimi
Tavrı gûyâ nice kâfir müslimân itmiş gibi
- 3 Sâbit ü seyyârenüñ devrin bilür ehl-i hîred
Neyyir-i a‘zamlâ seyr-i âsumân itmiş gibi
- 4 Dirhem-i nâçîze teklîf-i rükû‘ u secdeler
Gûyiyâ ihsân-ı Genc-i Şâyegân itmiş gibi
- 5 Gûşe-i fakr u ferâğı şöyle âsân söyleriz
Nân-ı huşk ile kanâ‘at bir zamân itmiş gibi
- 6 Kopdı bismil-gâh-ı şehri dilde âşûb-ı fiten
Mest-i nâzım sell-i seyfi ebruvân itmiş gibi
- 7 Ol kadar fahr u mübâhât itmede pîr-i felek
Kim seni şartınca ‘İffet mîhmân itmiş gibi

127

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 ‘Âlem olmaz ‘âlem-i vahdet gibi
Devlet olmaz gûşe-i ‘uzlet gibi
- 2 Ey hümâ-bâl ü hümâyûn-kevkebim
Gel ser-i bâlînime sıhhat gibi
- 3 Nahl-i bârım sâye-endâz ol benim
Farkıma ser-sebzî-i devlet gibi
- 4 Gel gel ey âhû-yı vahşî-meşrebim
Kaçma benden devlet ü servet gibi
- 5 Hey efendim kılma zâyî‘ kadrini
Bir kuluñ yokdur senüñ ‘ıffet gibi
- 6 Mazhar-ı ihyâ ola ‘azm-i remîm
Ol leb-i ‘Îsâ'daki âyet gibi

III- TÂRİHLER

1- Bursa Kurbında Panayır Karyesi'nde Dervîş Paşa Çeşmesi Târîhi

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Bermekî-mertebe Dervîş Muhammed Paşa
Kıldı cûy-ı keremi rûy-ı zemîni irvâ
- 2 Zât-ı âsaf-şiyemi zîver-i sadr olmuş iken
Mîr-i hacc itdi şehen-şâh-ı memâlik-pîrâ
- 3 Âb-ı hayvân gibi ser-çeşme-i zulmetde bu su
Foya vermezdi akup âb-ı güher-veş gûyâ
- 4 Âb-ı zer silsile-bend itdi o sîmâb-veşi
Oldı bu havzla zerrîn-lüle zîb-i mecrâ
- 5 Cereyân eylese bu cây-ı dil-ârâda sezâ
Çeşme-i Kevsere gül-zâr-ı İrem'dir me'vâ
- 6 Bir içim su gibidir ‘ayn-ı letâfetde bu su
‘Âlemi itmede sîrâb çü mevc-i deryâ
- 7 Rûh-ı İskender olur deşt-i ‘ademde sîrâb
Hızr-veş kendi degül ‘âlemi eyler ihyâ
- 8 Lutf ile bende-i nâçîzi ‘azîz itse olur
Meh-i Ken‘ân gibi reşk-âver-i Ümm-i dünyâ
- 9 Zer-nisâr olsa eger mevce-i keff-i keremi
Olamaz kilik-i sihir-sâza mecâl-i imlâ
- 10 ‘İffetâ ‘ıkd-ı Süreyyâ gibi zîb-i felek it
O kadar oldı bu târîh-i mücevher bâlâ
- 11 "Bulup altun suyını nakd-i revân eyledi sarf
Yapdı bu çeşme-i reşk-âveri Dervîş Paşa" (1249)

2- Bursa'da Mîzân-ı Harîr Ta'mîrine Târîh

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Habbezâ nev-tarh-ı zîbâ bârekallâh cây-ı hûb
Gayret-i kasr-ı Havernak revnak-âver dil-pezîr
- 2 Ol şehen-şâh-ı Ferîdûn-mesned ü Cem-şevketüñ
Zill-i memdûdiyle kâh-ı dil-keş ü devlet-serîr
- 3 Mihr-i zerrîn-rişte dest-âvîz idüp bir sâye-bân
Târ u pûdı rişte-i sîmîn zer-târ-ı harîr
- 4 **'İffetâ** itmâmına târîh iderken cüst-cû
Geldi bir beyt-i Süreyyâ-rütbet ü gevher-nazîr
- 5 "Hîn-i iclâs-ı hümâyûnında oldı dil-güşây
Sâye-i 'Abdü'l-Mecîd Hânîde Mîzân-ı Harîr" (1255)

3- Der-i 'Aliyye'de Üskübli Câmi'-i Şerîfine Târîh

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Şehen-şâh-ı zamân Sultân Mahmûd-ı kerem-mâye
Olnca muhterik bu ma'bed-i vâlâ-yı Üskübli
- 2 İrade eyledi bünyâdını zât-ı hümâyûnı
Ser-â-pâ oldı zîbâ resm-i bî-hemtâ-yı Üskübli
- 3 Ricâl-i devlet-i şâhânedan Nâfiz Efendi kim
Nüfûzı yaptı nev-resm-i bihişt-âsâ-yı Üskübli
- 4 Pür oldı pertev-i envâr ile hep zîr ü bâlâsı
Sipihre ta'na-zendir revzen-i mînâ-yı Üskübli
- 5 Kıyâm eyle salât-ı dâ'ime îmâyâ âmâde
Olup ber-pâ menâr-ı dil-keş-i bâlâ-yı Üskübli
- 6 Yazıldı **'İffetâ** târîhi bir beyt-i dil-ârâda
Husûsâ hâsıl oldı maksad-ı aksâ-yı Üskübli
- 7 "Mü'eyyed ide Hak Sultân Mahmûd-ı kerem-cûyı
Yapıldı sâyesinde câmi'-i zîbâ-yı Üskübli" (1251)

4- Bursa'da Mevlevî-Hâne Ta'mîrine Târîh

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

- 1 Tab'ıma feyz-i Mesîhâ-dem-i Mevlânâ'dır
Böyle târihe sezâ 'âlemiyân itse pesend
- 2 Şâhbâz-ı dilimüñ sayd-gehi 'âlem-i gayb
Mûy-ı hâmem nola bend atsa Süreyyâ'ya kemend
- 3 **'İffetâ** tab'ıma bir mısra'-ı berceste togup
Oldı bu nev-güherim rişte-i tevfik ile bend
- 4 Eyledi reşk-i felek kubbe-i hadrâ mânend
"Nûrî Paşa bu semâ'-hâneyi nev tâk-ı bülend" (1237)

5- Bursa'da Hazret-i Üftâde Kasrı Ta'mîrine Târîh

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Hazret-i Burhân Efendî-i kirâmî-tıynetüñ
Âyet-i zât u sıfâtı gayret-i şeyhu'l-harem
- 2 Virdi ârâyiş vücûdı dergeh-i Üftâde'ye
Eyledi her vech ile üftâde-gânı muhterem
- 3 İtdi rûhâniyyet-i kutb-ı felekden iktibâs
Kim 'uluvv-i himmeti mahsûd-ı erbâb-ı himem
- 4 Ya'ni ol zâtuñ muhibbi kim uhuvvetden füzûn
Eyledi himmet bu tarh-ı dil-keşe sarf-ı direm
- 5 Ol kadar zîbende kim çeşm-i felek görmüş degül
Böyle nakşın mislini âyîne-i me'vâda hem
- 6 Tarz-ı Rûmîsin zarîfân-ı 'Acem ressâm-ı Çîn
Görseler engüşt-i hayret-ber-dehândır lâ-cerem
- 7 Mihr-i hâverdir sözüm mânend-i subh-ı sâdıkım
Tarh-ı zîbâsın görüp nûr-ı mücessemdir disem
- 8 Feyz-i merdân-ı Hudâdır tab'a **'İffet** şübhesiz
İşte meydân-ı hüner gelsün Kelîm ü Muhteşem

- 9 Düşdi bir târîh-i bâlâ-ter zebân-ı hâmeden
Eylesün tahsîn ile nükte-şinâsân zîb-i fem
- 10 Çün sarây-ı dil huzûr-ı Hazret-i Üftâde'de
"Yapdı bu kasrı Hüseyin Hüsni Beg resm-i İrem" (1253)

6- Burûsa'da Câmi'-i Kebîr Civârında Berber Dükkânına Târîh

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

- 1 Bârekallâh mahal-i neş'e-fezâ
Gösterür âyinesi rûy-ı safâ
- 2 Kurtaran renc-i terâşdan serini
Eyleye Hazret-i Selmân'a du'â
- 3 Menba'-ı hurde-şinâsıdır sakınup
Ser-i mû itme tekellümde hatâ
- 4 Al ele cevher ile târîhim
"Kurb-ı câmi'de makarr-ı Zurefâ" (1221)

7- Burûsa'da Cizyedâr-Zâde 'İzzet Efendi Kasrına Târîh

(Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mef'ûlü Fâ'îlâtün)

- 1 Vasfında kilik-i pür-gû sihr itse misl-i câdû
Çünkü muhâldir bu olsun yeter senâ-gû
- 2 İtsün Cenâb-ı 'İzzet bu câyı 'izz ü devlet
Dâ'im nesîm-i sıhhat olsun vezân be-her-sû
- 3 Bu kasr-ı ser-bülendi bünyâd kıldı kendi
Her nakş-ı dil-pesendi mânend-i tâk-ı ebrû
- 4 Târîh-i bî-misâli nazm oldı çün le'âlî
"Bu şeh-nişîn-i 'âlî-İzzet fezâ-yı dil-cû" (1229)

8- Târîh-i Câmi'-i Şerîf

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Sâhibü'l-hayrât semiyy-i Şîr-i Merdân-ı Hudâ
Ân velî ki nâm-ı û Mevlâ be-tâk-ı 'arş nüvişt
- 2 Vâkıf-ı sâni didi evvel gören bu ma'bedi
İtdi ma'mûr oldı cennetde kusûrı sîm-hışt
- 3 'Âşık-ı nûr-ı Hudâ-veş sûhte-dil olmuş iken
Mazhar-ı ism-i cemâliyle yine oldı bihişt
- 4 Anda sündüs virdiler bir bûriyâ bast eyleseñ
Dergeh-i Mevlâ'da birdir olsa hayrı hûb u zışt
- 5 'İffetâ dür-dâne târîh söyledim ta'mîrine
"Yeni Bezzâz Câmi'î zînetde hem resm-i bihişt" (1228)

9- Târîh-i Vefât-ı Fincânî-zâde Ez-Hulefâ-yı Hazret-i Behcet

(Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mef'ûlü Fâ'îlâtün)

- 1 Şeyh ekber-i zamâne ya'ni Cenâb-ı Behcet
Esrâr-ı 'ârifânuñ dâni-yı ser-bülendi
- 2 Ol zâta olmuş idi cân-der-miyân bende
Oldı o mihr-i 'asrın makbûl ü dil-pesendi
- 3 Fincânî-zâde ile bulmuşdı zâtı şöhret
Ke's-i visâlin olsun 'ukbâda neş'e-mendi
- 4 İhyâ iderdi leyli âzîne vü dü-şenbe
Hem-nâm-ı Hayder-i Hak Siddîk-i neş'e kendi
- 5 Târîh-i sâl-i fevti bir mısra' ile zâhir
"Dâr-ı cinânı me'vâ kıldı Şerîf Efendi" (1246)

10- Nakş-bendî Şeyhi Hâfız Sâdık Efendi-zâde'ye Târîhdir

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Dirigâ Şeyh-zâde Mustafâ Hâfız Efendi hayf
Nihâl-i gülbün-i 'ismet civân-ı pâk u bî-hemtâ

- 2 Yegâne hüsn-i hatt u hıfz-ı Kur'ân u kırâ'atde
Ki bir misl ü nazîrin görmemişdi dîde-i dünyâ
- 3 Sipihre tâ Zühal'den gerdiş-i hem-vâre lâzımdır
K'ola devr-i kamerde böyle mâh-ı pür-güher peydâ
- 4 Felekden nâ-murâd oldu Hudâ rahmet kılup virsün
'Arûs-ı hûriyân ile sarây-ı cennetü'l-me'vâ
- 5 Yazıldı 'İffetâ dür-dâne-i çeşmimle târîhi
"Cenâh açdı cinâna rûh-ı Hâfız Mustafâ gûyâ" (1249)

11- Tarîkat-ı Nakş-bendiyye'den Ezîneli Ahmed Efendi'ye Vefât Târîhi

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Bu 'asruñ ehl-i fazl-ı ercümendi
Ma'ârif-perver İbrâhîm Efendi
- 2 O zâtuñ oldu dâ'im hıdmetinde
Bu gark-ı magfiret Ahmed Efendi
- 3 Berâber gitdiler hacc-ı şerîfe
Berâber içdiler her nîş ü kandi
- 4 Münevver zât idi ehl-i mahabbet
Sülûkî şâh-râh-ı Nakş-bendî
- 5 Olup erbâb-ı 'aşkın sâyesinde
Füyûzât-ı ledünnî behre-mendi
- 6 Ecel pâ-mâl idüp mânend-i sâye
Dirîgâ ol nihâl-i ser-bülendi
- 7 Gelüp târîhe bir beyt-i güzîde
Olur erbâb-ı nazmuñ dil-pesendi
- 8 "Şehîdân kasrını âmâde dîde
Göçüp Âzîneli Ahmed Efendi" (1252)

12- Hazret-i Emîr Türbe-dârı Yorgancı Hâcî Molla'ya

(Müfte'îlün Fâ'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün)

- 1 Hayf bu zât-ı kerem-pervere irdi ecel
Peyk-i mekir gûşına cânib-i Hak'dan nüvîd
- 2 Halk pesendîdesi mükrim ü mihmân-nüvâz
Zât-ı hasîb ü nesîb semt-i sehâda ferîd
- 3 Fahrî idi hıdmet-i Hazret-i Sultân Emîr
Hiç ide mi ehl-i hak bendesini nâ-ümîd
- 4 Hânesi bî-minnet ü ni'meti mebzûl idi
İsmi gibi ide Hak rûh-ı revânın sa'îd
- 5 Bu Hâcî Monlâ ki bir seyyid-i vâlâ-güher
Rûhına envâr-ı Hak rahmet-i Rahmân resîd
- 6 Tâ ki ola haşre dek kabri riyâz-ı cinân
Vire Cenâb-ı Hudâ âline 'ömr-i medîd
- 7 Levh-i vefât oldu bu nazm-ı Süreyyâ-güher
"Buldı idüp cân nisâr huldı Muhammed Sa'îd" (1247)

13- Tüccârân-ı Kandehâr'dan Elif Hân'a Târîhleri

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Bu zât olmuşdı şehr-i Kandehâr'ın ser-firâzından
Tavâf-ı beyt için kıldı azîmet semt-i Bathâ'ya
- 2 Edâ-yı hacc idüp kıldı ziyâret ravza-i pâki
İrişdi fahr ile fark-ı mübâhâtı Süreyyâ'ya
- 3 İderdi seyr için gâhî seyâhat sûy-ı Lâhûr'a
Ticâretle giderdi Hind ü Keşmîr-i ferah-zâya
- 4 Yed-i kudret anı sevk eyledi Rûm'a çeküp hâki
İkâmetle nihâyet sâye-endâz oldu Bursâ'ya
- 5 Olup gurbetde "Men mâte garîben" sırrına mazhar
Değişdi kâle-i Bengâle'yi dîbâ-yı 'ukbâya

- 6 ‘Aceb nûr-ı mücessem şeyh-i fânî pîr-i rûşen-dil
İdi şâyeste olsun rahmet-i gufrân-ı Mevlâ'ya
- 7 Bu târîhe nisâr itsün felek ‘ıkd-ı Süreyyâ'yı
"Fedâ kıldı Elif Hân Kandeâr'ı kand-i me'vâya" (1250)

14- Kâtib El-Hâc Ahmed Necîb Efendi'ye Târîhleri

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

- 1 Küttâb-ı ‘asrın ancak mümtâz u ercümendi
Ter-dest-i hatt u inşâ el-hâc Necîb Efendi
- 2 Fârâbî-i zamâne bir zât idi muhakkak
Edvâr-ı mûsikînin dânâ-yı ser-bülendi
- 3 Dergâh-ı Mevlevî'de hüsn-i kabûle mazhar
Ol râh-ı nâzenînin mergûb u dil-pesendi
- 4 Harfî tekellümünde eyler idi şikeste
Ol nûkte-dân-ı ma'nâ kadr-i nebât-ı kandî
- 5 Sûr-ı Sitânbul olmuş ‘aynı sevâd-ı nokta
Çün sâha-i ma'ârif cevân-geh-i semendi
- 6 Cismîn garîk-i rahmet itsün Cenâb-ı Mevlâ
Mîzâb-ı selsebîlin sîrâb u neş'e-mendi
- 7 Bu nazm-ı dil-pesendi târîhe bir düşürdüm
"Kıldı bihişti menzil Ahmed Necîb Efendi" (1250)

15- Eşref-zâde Necmü'd-dîn Efendi'ye Târîh

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Söyle târîh okuyup “Seb'a'l-Mesânî” ‘İffetâ
"Rûh-ı Necmü'd-dîn Efendi oldu firdevse revân" (1217)

IV- TAHMİSLER

1- Tahmîs-i Gazel-i Merhûm Hazret-i Fuzûlî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Tâ hayâlimde o gîsû-yı ham-ender-ham henüz
Ka‘be-tek cismimde kat kat câme-i mâtem henüz
Çâh-ı zemzem gibi eşk-i dîdeme garkam henüz
‘Âlem oldı şâd senden ben esîr-i gam henüz
‘Âlem itdi terk-i gam bende gam-ı ‘âlem henüz
- 2 Âsumân üzre güşâd itdi mahabbet bâbını
Neş’e-dâr itdi sipihruñ encüm ü meh-tâbını
Âferîde kıldı hep ta‘lîm-i ‘aşk âdâbını
Secde-gâh itmişdi ‘aşk ehli kaşuñ mihrâbını
Kılmadan hayl-i melâ’ik secde-i Âdem henüz
- 3 Cûd-ı Hak yokdan vücûd-ı ‘âlemi var eyleyüp
Mîhr-i zâta ‘ârızuñ mir’ât-ı envâr eyleyüp
Câm-ı vahdetden ezelde keşf-i esrâr eyleyüp
Cân bağışlardı lebüñ izhâr-ı güftâr eyleyüp
Urmadın ‘Îsî-i dem cân-bahşlıktan dem henüz
- 4 Mülk-i gayba la‘l-i handânuñ revân eylerdi hükm
Cümle-i ‘uşşâka fermânuñ revân eylerdi hükm
Hançer-i ebrû-yı bürrânuñ revân eylerdi hükm
Câna derdüñ cisme peykânuñ revân eylerdi hükm
Cismile cân irtibâtı olmadın muhkem henüz
- 5 Aglasa şâyestedir her hâr elinden ‘andelîb
Bulamaz takbîle yer dâmân-ı dil-dârın garîb
‘İffetâ agyâr alup gül-kand-i la‘linden nasîb
Ey **Fuzûlî** eyledi her derde dermân ol tabîb
Bu benim derdim midir bulunmayan merhem henüz

2- Tahmîs-i Gazel-i Merhûm Câvid Efendi

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Sevâd-ı hâme-i kudret midir fülful midir bilmem
‘Aceb nûr-ı siyeh mi sâye-i kâkûl midir bilmem
Dehânuñ gibi yoksa nûkte-i müşkil midir bilmem
Çemen-zâr-ı hayâlimde hatuñ sünbül midir bilmem
Ruhuñ mînâ-yı çeşm-i pür-nemimde gül midir bilmem
- 2 Per-i Cibrîl ile cevlâni-i endîşe kâbil mi
Hayâlûñ olsa da mihmâni-i endîşe kâbil mi
Meger icâd-ı rûha bâni-i endîşe kâbil mi
Çıkarmak nakş-ı hüsnüñ Mâni-i endîşe kâbil mi
‘Aceb bir misk-i Rûmî süsli bir sünbül midir bilmem
- 3 Hayâl-i nergisüñ âhû-yı huft e mîşe-i dilde
Perî-der-şîşedir ol şîveler endîşe-i dilde
Gehî sîmâb u geh elmâs-ı sûde rîşe-i dilde
‘Îtâb-ı la’l-i rengînuñ gelû-yı şîşe-i dilde
Tarab-efzâ neşât-ı nagme-i kulkul midir bilmem
- 4 Fütâde pîç ü tâba târ-ı kâkûl ebruvânuñdan
Olur pîçide biñ mâr-ı tahayyül ebruvânuñdan
Döner sîmâba mir’ât-ı tahammül ebruvânuñdan
Geçer her lahza biñ ceş-i tegâful ebruvânuñdan
İki ebrûlaruñ cûy-ı niyâza pül midir bilmem
- 5 Olursam ‘İffetâ her sâhib-i hams ile hem-pençe
Bu meydân-ı belâgatdır bakılmaz pîr ile gence
Husûsâ kim ola nazmım o şûh-ı nâza eglence
Açar hâtırları nazm-ı nevi mânende-i gonca
Nevâ-yı tab’-ı şûhı **Câvid**’uñ bülbül midir bilmem

V- ŞARKILAR

1- Şarkı

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Her müjem peykân olur sensiz baña
Pençe-i mercân olur sensiz baña
Ey hilâl-ebrû felekde mâh-ı nev
Hançer-i hicrân olur sensiz baña
- 2 Serv-i nâzım câme-i yek-reng ile
Mihre nâz eyler kabâ-yı teng ile
Olsa pür meclis kemân u çeng ile
Külbe-i ahzân olur sensiz baña
- 3 Ey fûrûg-ı rûyî reşk-i âfitâb
Nûkhet-i zülfünden ‘âlem müşk-i nâb
Kevser olsa sâgar-ı nukl-i şarâb
Gözlerimde kan olur sensiz baña
- 4 Bâga varsam sît-i reh-vâruñ gelür
Servi görsem ‘akla refâtârûñ gelür
Goncadan gül-bûy-ı ruhsârûñ gelür
İbtîlâ-yı cân olur sensiz baña
- 5 Hayli demdir zülfüne dil-besteyim
Çeşm-i bîmârûñ gibi dil-hasteyim
‘İffet-âsâ lutfuña şâyesteyim
Sanma kim dermân olur sensiz baña

2- Şarkı

(Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fâ‘ilün)

- 1 Ey nigehe mest-i şarâb-ı sitem
Ruhları gül-gonca-i bâg-ı İrem
Oldı gözüm yollara nakş-ı kadem
Müjde-i teşrîfüne ey gonca-fem
- 2 Kanlı yaşım reng-i şarâb oldı gel
Yandı yürek yandı kebâb oldı gel
Nâlelerim çeng ü rebâb oldı gel
Külbe-i ahzânıma ey pür-kerem

- 3 Tende degül rûh-ı revân sensiz âh
Zerre baña cân u cihân sensiz âh
Bâde içersem ne zamân sensiz âh
Her kadehim hûn-ı ciger derd ü gam
- 4 Başka hüsün viridi ey âfet saña
Câme-i nev yosma kıyâfet saña
Bende-i dîrînedir 'İffet saña
Olsa visâlûñle sezâ muhterem

VI- MESNEVÎ**1- Münâcât-ı Cenâb-ı Bârî**

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

- 1 Sad sipâs u hamd-i bî-had hakkıçün
Hâmid ü Ahmed Muhammed hakkıçün
- 2 Yâ İlâhî Hazret-i Sıddîk için
Hazretüñde 'izzet-i Sıddîk için
- 3 Yâ İlâhî Hazret-i Fârûk için
Fahr-ı kevne hıdmet-i Fârûk için
- 4 Yâ İlâhî Câmi'u'l-Kur'ân için
Âb-ı rûy-ı Hazret-i 'Osmân için
- 5 Sırr-ı pâk-i rûh-ı Haydar hakkıçün
Selsebîl-i havz-ı Kevser hakkıçün
- 6 Yoluña cânlar viren cân 'aşkına
Teşne-leb rûh-ı şehîdân 'aşkına
- 7 Magfîret eyle güneh-kâr **'İffet'e**
Nûr-ı îmân ile varsun Hazret'e

VII- KİT‘ALAR

Mukatta‘ât

1

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Her gice şahs-ı hayâlün dile mihmân geliyor
Sanki yangın yerinün seyrine sultân geliyor
- 2 Seni gördükde benim hayretimi ‘ayb itme
Âh dirler dile bir âfet-i sâ mân geliyor

2

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Bu kadar ni‘mete bir vechile şâyân degülüz
Cehlimizden hele şermende-i ihsân degülüz
- 2 Bilmeyiz zâtımızuñ mazhar-ı zât olduğunu
Gerçi kim hey’et-i insândayız insân degülüz

3

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

- 1 Beni bir mertebe hecv itdi ki şâ‘ir müsrif
Bilmiyor hiç nedir kadr ü mekâdir müsrif
- 2 Ka‘be-i ehl-i düyün oldı bizim beyt-i şerîf
Her gelen gitti velî kaldı mücâvir müsrif

4

(Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün)

- 1 Visâle âhım ile dîde-i giryân olur mâni‘
Ziyâ-yı âfitâba ebr ile bârân olur mâni‘
- 2 Siyeh rûz isteyen ‘âlemde tahsîl-i kemâl itsün
Ki ikbâl-i sipihre mâye-i ‘irfân olur mâni‘

5

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

- 1 Kibâr-ı beldemiz Nazmî Efendî-i kerem-kârın
Anuñ devr-i kamerde görmemiş çeşm-i felek mislin
- 2 Felek memnûnı “lâ-tesrîb” ile ol Mâh-ı Ken'ân'uañ
Şeh-i Mısr-ı ma'ârifdir hatâ vardır dimek mislin

6

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Pîç ü tâb-ı rûzededen tâ kim girîzân olmaya
Bak menâr-ı mescide kat kat resenler takdılar
- 2 Yâ kaçır zu'mıyla zencîrin sürer dîvâne-veş
Subha dek etrâfına kandîl ü meş'al yakdılar

7

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

- 1 Ben ben diyerek dûzah-ı mihnetlere yandım
Gayri görerek câme-i nîl-gûna boyandım
- 2 Min-ba'd benim sarf-ı irâdeyle işim yok
Her kârda ben kudret-i Allâh'a tayandım

8- Câmî'-i Kebîr Menâr-ı Şerîfinde Olan Ebyât

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

- 1 Bu zîbâ kıt'ayı ma'nâda azher
Okur rûh-ı Bilâl-i nagme-perver
- 2 Hoşâ bir servi-i firdevs-i enver
Ser-â-pâ nûrdan nahl-i sanavber
- 3 Görüp Nâmûs-ı Ekber Sidre'den dir
“Ta'âlâ şânuhu Allâhu Ekber”

VIII- MÜFREDLER

Müfredât

1

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

O ebrû üzre hâlûñ fikrime ey meh gelür elbet
Siyeh destâr ile her câ imâm mihrâba geldikçe

2

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

Hâbdan râhat degül vallâh merâmım sevdigim
Belki rü'yâda görem ey gonca-i zîbâ seni

3

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün fe'îlâtün Fe'îlün)

Sûfiyânuñ nesi var dâm u riyâdan gayri
Rîş ü destâr ile tesbîh ü 'asâdan gayri

4

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

Dil girîbân-çâk-ı dehr olmazdı mânend-i sadef
Alsa bârân-ı tecellîden dür-i şeh-vârını

5

(Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün)

Ehl-i dil zerre kadar bâra tahammül idemez
Hâtır-ı goncaya sad mevc-i belâdır şeb-nem

6

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Hatuñ gelmekle fikr-i ebruvânuñdan bir an geçmem
Ben eller geçdiği köpriden ey kaşı kemân geçmem

7

(Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün)

Kand-i vasla sunmadan destim a Kaymak-zâde âh
Şehd-i la'lûñ gibi bir parmak bal olduk ellere

8

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

İsnâd iderek meşreb-i hûbâna vefâyı
Tezyîn idecek mertebe eş'âra yalan kat

9

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey kemân-ebrû şehîd-i hasret-i şemşîrûñüm
Murg-ı nîm-bismil-sıfat şâyân-ı zahm-ı tîrûñüm

10

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

O şûh-ı nev-hatuñ itme miyânın 'ukde-i dil
Sakın efendi değışme kitâbı tanburaya

11

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

Zâhid baña sen çeşm-i hakâretle bakarsın
'İffet nola şâ'ir ise kâfir de degül ya

12

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

Kitâb-ı gül açılmış bir varak derk eylemiş yoksa
Nişân-ı reng-i la'lüñ goncaya bâd-ı sabâ virmez

13

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

'Uşşâk saña bakmaya neyzen bakışıyla
Tanbûr-sıfat herkesüñ âgûşına yatma

14

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Dest-i neyzenden ider nâlişi sanma nâyı
Yâd idüp girye ider Hazret-i Mevlânâ'yı

15

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

Geçer 'ömr-i 'azîzim şem'-veş sûz u güdâz üzre
Ruhından bûse almak ise âteşden kül almaktır

Bi-‘avnilâhi ve keremihi. Müderrisîn-i kirâmdan Burûsevî ‘İffet Efendi merhûmuñ işbu dîvân-ı letâfet-resân u belâgat-nişânınıñ tab‘ u temsîli nâzım-ı menâzım-ı dîn ü devlet ve hâmî-i dâ’ire-i mülk ü millet, sultânü'l-berreyn ve hâkânü'l-bahreyn, es-sultân ibnü's-sultân, es-sultân ‘Abdü'l-mecîd Hân lâ-zâle şümûsü şevketihi fî metâli‘il-ikbâl şârekahu ve akmâri saltanatıhi fî meşârıkı'l-iclâl bârekahu efendimiz hazretleriniñ sâye-i gerdûn-pâye-i mülûkânelerinde min gayri istihkâk Takvîm-i vekâyi‘ nezâretiyle magbût-ı emâsil Seyyid Mehmed Nâ’il’iñ ma‘rifet-i ‘âcizânesiyle resîde-i hitâm olmuşdur. Fî 15 Ca (Cemâziye'l-Evvel) 1257 (1841).